

**UPPFATTNINGAR OM SPRÅKBRUKET
PÅ DAGHEM HOS FÖRÄLDRARNA TILL
TVÅSPRÅKIGA BARN**

Hanna Kvist

Magisteravhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk

Hösten 2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Hanna Kvist	
Työn nimi: Uppfattningar om språkbruket på daghem hos föräldrarna till tvåspråkiga barn	
Oppiaine: Ruotsin kieli	Maisterintutkielma
Aika: Syksy 2016	Sivumäärä: 51
<p>Tämän tutkielman tarkoituksena on kartoittaa millaisia käsityksiä monikielisten perheiden vanhemmilla on ruotsinkielisten päiväkotien kielenkäytöstä, sekä kenelle vastuu kielenkäytöstä vanhempien mielestä kuuluu. Koska ympäristön asenteet vaikuttavat kielenoppimismotivaatioon, on vanhempien mielipiteiden selvittäminen tärkeää, jotta lasten kielenomaksumista voitaisiin tukea paremmin. Tutkielman aineistona ovat haastattelut ovat osa Jyväskylän yliopiston Child2ling-tutkimusta (2014), jossa tutkitaan kaksikielisiä perheitä kolmella eri paikkakunnalla Suomessa. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisesti sisällönanalyysillä diskurssianalyysia apuna käyttäen tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon löytämiseksi.</p> <p>Aineistosta kävi ilmi, että vanhemmat luottavat lasten oppivan molemmat kielet riippumatta siitä mitä kieltä lapset päiväkodissa käyttävät. Vanhemmat ymmärtävät, etteivät he tai päiväkodin henkilökunta voi vaikuttaa siihen mitä kieltä lapset leikeissään käyttävät. He kuitenkin toivovat, että henkilökunnalla olisi hyvät ruotsin kielen taidot. Tuloksista kävi myös ilmi, etteivät vanhemmat ole juurikaan miettineet vastuukysymystä, koska uskovat lasten oppivan molemmat kielet joka tapauksessa. Osalle vanhemmista on selvää kenelle vastuu kielenomaksumisesta lopulta kuuluu ja mikä on päiväkodin osuus Varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi.</p>	
Asiasanat: Flerspråkighet, tvåspråkighet, språkpolicy, familjespråkpolicy, uppfattningar, språkliga uppfattningar	
Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Syfte och forskningsfrågor	9
1.2	Projektet Child2ling	10
1.3	Kontexten för studien	10
1.3.1	Finlands språksituation	11
1.3.2	Individuell tvåspråkighet	12
1.3.3	Centrala begrepp	14
2	TEORI.....	17
2.1	Uppfattningar.....	17
2.2	Språkpolicy.....	19
2.2.1	Spolskys teoretiska modell	20
2.2.2	Familjespråkpolicy.....	20
2.2.3	Språkpolicy på daghem.....	22
3	MATERIAL OCH METOD	27
3.1	Material	27
3.1.1	Informanterna.....	28
3.2	Metod.....	31
3.2.1	Kvalitativ innehållsanalys.....	32
3.2.2	Diskursanalys.....	32
3.3	Analysens gång.....	33
3.3.1	Studiens tillförlitlighet	34
4	RESULTAT	36
4.1	Uppfattningar om barnens språkbruk	37
4.2	Uppfattningar om vuxnas språkbruk	39
4.3	Uppfattningar kring språkpolicy och språkansvar.....	43
5	SAMMANFATTNING	48
6	LITTERATUR.....	52

1 INLEDNING

Hurdant intryck har föräldrarna till tvåspråkiga barn av språkbruket på svenskspråkiga daghem? Anser föräldrarna att det görs tillräckligt på daghemmet för barnens språkutveckling? Hurdan inställning har de till användning av finskan? Har de någon uppfattning om språkbruket där och är de nöjda med hur de båda språken används? Jag har själv tvåspråkiga släktingar och har därför sedan länge varit intresserad av tvåspråkighet särskilt inom familjenivå. Jag vill få reda på ovanstående frågor eftersom ämnet är aktuell men också för att jag vill själv bättre förstå hur flerspråkiga familjer i min närhet förhåller sig till användningen av deras olika språk.

Det finns forskning om flerspråkiga familjer (se t.ex. Lehtonen & Valli 2012, Pelkonen 2015, Viitanen 2012, Håkansson 2003, Ladberg 2003) i stor omfattning, men ganska få som riktar sig på just föräldraperspektivet eller på föräldrarnas uppfattningar (se dock t.ex. Wågström 2011, Hietaoja 2015). Mäntylä, Pietikäinen och Dufva (2009, 27) skriver hur två- och flerspråkighet har undersökts ur flera olika synvinklar, men nämner att familjen har stått som objekt i relativt få undersökningar inom lingvistik. Björk-Willén fokuserar i sin forskning på språklig interaktion mellan barn och vuxna i förskolemiljö (Sandberg, Björk-Willén, Almqvist, Hvit & Norling 2009; Björk-Willén, Puskás & Bylund 2013; Björk-Willén, Gruber & Puskás 2013) och på familjers språkpolicy samt föräldrars uppfattningar behandlas också. Björk-Willéns (i tryck, 2016) pågående forskningsprojekt *Språkpolicy i flerspråkiga förskolor och familjer*, där syftet är att ”studera hur språkpolicy på en samhällelig nivå är satt i bruk i förskolans praktik och hur denna samspelar med familjers språkliga policy”, är ytterst relevant för min studie eftersom förhållanden i ovannämnda forskningen är synnerligen liknande med omgivningen och informanterna i min studie. Förskoleverksamhet i Sverige omfattar både det som i Finland kallas för daghem och förskoleklassen för sexåringar (Barnomsorgsguiden 2016).

Ladberg (2003) nämner hur omgivningens attityder till olika språk och kultur påverkar barnens språkval, och därför behöver föräldrarnas uppfattningar lyftas upp för att bättre kunna stödja flerspråkiga barns språkutveckling. Även Björk-Willén (i tryck, 2016) hade samma

syfte med sin pågående forskning, att kunna stödja flerspråkiga barns språkliga utveckling genom att förbättra förskolans praktik. Schüpbach (2006, 91-92) skriver hur samhällets attityder påverkar föräldrarnas motivation att föra ens språk vidare till sina barn och de språkstrategier som de väljer för att bevara språket. Samhällets attityd har även påverkan till språkets sociala status, och det har en stor effekt på föräldrarnas språkval och –strategier (Myers-Scotton 2006). Finskans och svenskans officiella status i Finland skiljer denna undersökning från de flesta studier om flerspråkighet, som ofta handlar om ett officiellt språk och ett eller flera minoritetsspråk, och gör situationen väsentlig för forskning.

I kapitel 1 presenterar jag kort syftet med min studie tillsammans med forskningsfrågor. Efter det klargör jag Child2ling-projektet (2014), som mitt material är del av, samt kontexten för studien med en förklaring av språksituation i tvåspråkiga Finland. Även om språkbruk på tvåspråkiga daghem har undersökts mycket i Skandinavien (t.ex. Alstad 2013, Sandvik, Garmann & Tkachenko 2014) skiljer sig svenskans och finskans situation i Finland så mycket från situationer där det andra språket är minoritetsspråk att språkanvändning på svenskspråkiga daghem i Finland behöver betraktas närmare. Finland har två nationella språk, och därför är inte de tidigare skandinaviska studier generaliserbara i svenskspråkiga Finland.

Kapitel 2 handlar om teoretiska utgångspunkter för min studie och förklaring av olika begrepp som jag kommer att använda i min avhandling. Jag kommer också att redogöra för hur språkbruket på daghemmet borde hanteras enligt *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005). Vidare kommer jag att förklara vad jag menar med uppfattningar, språkliga uppfattningar och språkpolicy både på familjenivå och på daghemmet, men språkstrategier hemma kommer att utelämnas (läs t.ex. Lehtonen & Valli 2012). Kapitel 2 innehåller också en redogörelse för tidigare studier som är relevanta och bakgrunden till min studie.

I kapitel 3 presenterar jag materialet och metoden i min avhandling. Materialet är en del av Child2ling-projektet (2014) som pågår vid Jyväskylä universitet. Child2ling-projektet (2014) handlar om ”Språkliga uppfattningar och praktiker kring tvåspråkiga småbarn” och även min avhandling kommer att fokusera på uppfattningar. Jag kommer att analysera materialet induktivt och det blir således en kvalitativ innehållsanalys med diskursanalytiska drag. Jag strävar efter att fånga uppfattningar istället för kategoriserbara gemensamma drag och mönster, men

jag är öppen för möjligheten att det blir kategorier trots allt. Jag förväntar mig att hitta åsikter som tyder på att föräldrarna anser att daghemmet har ansvaret över att barnen får utveckla sina båda språk, men att de föredrar att svenska språket används på daghemmet eftersom de ju har valt det svenskspråkiga daghemmet. I kapitel 3 redogör jag även studiens trovärdighet. Jag kommer också att beakta studiens fördelar samt möjliga nackdelar. Därefter kommer resultatdelen, där jag redogör för föräldrarnas uppfattningar som jag har hittat i materialet. I Kapitel 5 tolkar och diskuterar jag resultaten samt jämför svaren till tidigare forskning om samma forskningsområde. Till slut sammanfattar jag studien från syfte till diskussion och diskuterar validitet och reliabilitet.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna avhandling är att ta reda på flerspråkiga barns föräldrars uppfattningar om språkbruket på daghem och vem bär ansvaret för att barnen förblir tvåspråkiga enligt föräldrarna. Enligt flera studier (se t.ex. Cummins 2000, Håkansson 2003, Ladberg 2000, 2003) stödjer goda kunskaper i modersmålet inlärning av andra språket. *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) säger att ansvaret för barnens modersmåls bevarande ligger i första hand hos familjen, men att daghemmet måste ta hänsyn till barnens kulturella bakgrund och modersmål. Jag vill ta reda på hur väl enligt föräldrarna tas principerna i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) i hänsyn till på daghemmet när de planerar och förverkligar daghemmets språkpolicy. Vidare vill jag veta hur föräldrarna beskriver språkbruk i verkligheten på daghemmet och att vilka förväntningar de har angående språken. Spolsky (2004) redogör för förändringar som görs för att påverka språkbruket och jag strävar efter att finna svar om föräldrarna tycker att ideologin och praktiken på daghemmets språkbruk ligger i harmoni. Mina forskningsfrågor kommer således handla om föräldrarnas uppfattningar om språkansvar och språkbruk på daghemmet.

Mina forskningsfrågor är följande:

- Hurdan uppfattning har föräldrarna om språkbruket och språkpolycyn på daghemmet?
- Har föräldrarna förväntningar angående språkbruket?
- Vem bör ta ansvar på språkbruket på daghemmet enligt föräldrarna?
- Hurdan är daghemmets roll i att barnen förblir tvåspråkiga enligt föräldrarna?

För att få svar på dessa frågor ska jag analysera intervjuer av föräldrar till flerspråkiga barn som går på svenskspråkiga daghem. Materialet är färdiginsamlat som en del av Child2ling-projektet (2014) vid Jyväskylä universitet.

1.2 Projektet Child2ling

Child2ling-projektet (2014) pågår vid Jyväskylä universitet och finansieras av Finlands Akademi. Det handlar om ”Språkliga uppfattningar och praktiker kring tvåspråkiga småbarn. Svensk/finska tvåspråkiga barn vid svenskspråkiga daghem i Finland” och namnet har förkortats till Child2ling. Med i projektet är 3 svenskspråkiga daghem på 3 olika språkliga områden i Finland. Projektet fokuserar på att observera 3-5-åriga barn under två års tid med hjälp av video- och audioinspelningar samt intervjuer och på så sätt få reda på hur barnens språkanvändning ser ut och vad de själva anser om språken. Även personalen på daghemmen och föräldrar till barnen observeras och intervjuas. Samhällsdebatter samt aktuella riktlinjer om språk analyseras parallellt med insamlat material för att få en omfattande insyn i rådande uppfattningar om tvåspråkighet. För mer information om Child2ling-projektet läs t.ex. Bergroth (2016) eller Bergroth & Palviainen (2016).

1.3 Kontexten för studien

Kontexten för studien är tvåspråkiga familjer och svenskspråkiga daghem i tre olika städer i Finland. Ett av daghemmen ligger på ett enspråkigt finskt område medan de två andra ligger i officiellt tvåspråkiga städer. Språkliga förhållanden är således mycket olika och därför behöver Finlands språksituation förklaras noggrant för att förstå kontexten för min studie. Jag redogör även individuell tvåspråkighet samt modersmål och hemspråk på individuell nivå och min definition av dem.

1.3.1 Finlands språksituation

Enligt Finlands Kommunförbund (2016) finns det 33 tvåspråkiga kommuner i Finland, 15 med svenskspråkig majoritet och 18 som har finska som majoritetsspråk. Totalt bor ca. 1,75 miljoner finländare i tvåspråkiga kommuner i Finland, varav 140 000 svenskspråkiga bland finskspråkig majoritet och 44 000 finskspråkiga i kommuner med svenska som majoritetsspråk. För att en kommun kan bli tvåspråkig krävs att 8 % eller minst 3000 invånare har minoritetsspråket som modersmål, eller att kommunfullmäktige ansöker status som en tvåspråkig kommun (Finlands kommunförbund 2016). Av hela Finlands befolkning har 5,3 % svenska som modersmål enligt Statistikcentralen (FOS 2011).

Finland har således två officiella språk, finska och svenska. Det betyder att du kan använda dessa språk hos statliga och kommunala myndigheter. Den rättigheten samt statliga myndigheternas och tvåspråkiga kommunernas skyldighet till tvåspråkig betjäning garanteras i grundlagen (Språklagen 423/2003). I Finland har du också rätt till både dagvård och utbildning på antingen finska eller svenska. Det gäller även för enspråkiga finska kommuner, som är således förpliktade att ordna dagvård och grundskola på svenska om en familj ber om det. Finland har alltså två parallella utbildningssystem för grundläggande utbildning, finsk- och svenskspråkig. I tillägg till finskspråkig fortbildningsmöjlighet finns det också svenskspråkiga gymnasier och yrkesskolor att välja mellan och möjlighet till svenskspråkig högre utbildning i form av yrkeshögskolor och universitet i Finland (Folktinget 2010). Både svenska och finska är obligatoriska läroämnen i finländska skolor; de som har svenska som modersmål läser även finska och finskspråkiga lär sig svenska i skolan. Detta gäller även för invandrarbarn som har antingen finska eller svenska som inlärningsspråk (Folktinget). Antalet flerspråkiga barn i Finland ökar på grund av t.ex. invandring och därför är undersökning över språkbruket på daghem viktigt för språkutvecklingens skull. I en rad skandinaviska studier (se t.ex. Ladberg 2003, Lindberg 2004) förklaras det att tidig början på daghem för minoritetsspråktalande barn är viktig för att lära majoritetsspråket före skolstart, men situationen är inte likadan för svenskspråkiga i Finland, eftersom de oftast fortsätter till svenskspråkig skola också (Lojander-Visapää 2001, Viitanen 2012). Läs mer om svenskspråkigas skolval och Finlands utbildningssystem i avsnitt 1.3.2.

Finlandssvenska skiljer sig avsevärt från Finlands minoritetsspråk på grund av dess officiella status. Språkattityder bland minoritetsspråktalande (se t.ex. Elenius & Ekenberg 2002, Wet-tainen 2014) och t.ex. flyktingar har undersökts mycket men resultaten kan inte jämföras med attityder till eller uppfattningar om finlandssvenska eftersom svenska språkets situation i Finland är så annorlunda. Viberg (1987) och Franzén (2001) skriver hur både inlärarens sociala och ekonomiska status samt inlärarspråkets status i omgivningen påverkar motivation och inläring. Finlandssvenskans officiella status påverkar således svenskspråkiga i Finland och val de gör angående språken. Även Andersson (1999) har undersökt hur inlärarens lägre sociala status t.ex. i hemlandet och inlärarspråkets högre status påverkar hurdana attityder du har om språkinläring. Jag skriver mer om uppfattningar om språk i avsnitt 2.1.

1.3.2 Individuell tvåspråkighet

Tvåspråkiga familjer där den ena föräldern är finskspråkig och den andra svenskspråkig utgör 3 % av alla familjer i Finland medan helt svenskspråkiga familjers andel är 3,8 % (FOS 2011). Tvåspråkiga familjer har ökat sedan 1970-talet på grund av att äktenskap med finskspråkiga blev allt vanligare bland svenskspråkiga. Detta påverkade även attityder mot svenska språket och allt fler tvåspråkiga familjer började registrera sina barn som svenskspråkiga istället för att en klar majoritet av barnen fram till 1970-talet registrerades som finskspråkiga. Nuförtiden registreras barn i flerspråkiga familjer ofta enligt moderns språk (Finlandssvenskarna 2012). I Finland kan endast ett språk registreras som modersmål och det ska göras under två månader efter födseln. Modersmålet kan förändras senare och det påverkar inte vilket språk du har rätt att få betjäning på. Registrering av modersmålet är viktig t.ex. när barnets skolgång planeras eftersom barnet har rätt till undervisning på sitt modersmål (Infopankki 2016). Föräldrarna behöver alltså inte välja skolspråket enligt barnets modersmål men kommunerna är skyldiga att ordna undervisning på barnets modersmål. Det betyder att även helt finskspråkiga kommuner ska ordna undervisning på svenska om det är barnets registrerade modersmål. Att välja svenskspråkig skola för tvåspråkiga barn blev vanligare på 1980-talet och antalet barn som börjar på svenskspråkig skola är idag större än antalet svenskregistrerade 7-åriga barn vilket visar att en del av barn som har finska som modersmål i tvåspråkiga familjer väljer svenska som skolspråk. (Finlandssvenskarna 2012)

År 2014 fanns det 2498 grundskolor i Finland varav 249 svenskspråkiga. Nästan 90 % av elever i årskurs 1-6 bodde inom 5 kilometers avstånd från skolan (Utbildningsstyrelsen 2015, FOS 2014). Det visar att andelen barn som har blivit erbjudna svenskspråkig undervisning i närliggande kommuner är inte stor utan majoriteten bor i områden där svenskspråkig skola redan finns. I svenskspråkiga skolor kan elever välja mellan finska som A- eller B-språk eller modersmålsinriktad lärokurs i finska (MOFI) beroende på varje enskild skolas språkutbud. Majoriteten av svenskspråkiga elever läser finska som A-språk, finska som B-språk är mest avsedd för ålänningar och den modersmålsinriktade finskan är riktad till tvåspråkiga elever. (Geber 2004, refererad i Nyberg 2009) Tvåspråkiga elever har ofta finska som ett av sina hemspråk och deras finskkunskaper ligger inte på samma nivå som enspråkigt svenska elevers. Finlandssvenskarnas finskkunskaper har debatterats livligt i media senaste åren eftersom en del tycker att svenskspråkiga i Finland inte kan tillräckligt bra finska. Det talas om att finskan borde stödjas mer på svenskspråkig skola och att undervisningskvaliteten på finskundervisningen ska kontrolleras (se t.ex. HBL 2015, Ekholm 2016). Vidare har det diskuterats att man bör ta bättre hänsyn till de tvåspråkiga eleverna när undervisning planeras. Sundman (2013) presenterar i sin studie för- och nackdelar till tvåspråkig pedagogik och tar upp hur tanken om tvåspråkig skola tas emot bland finsk-, svensk- samt tvåspråkiga. Kauhanen (2016) undersökte lärarnas uppfattningar om tvåspråkig undervisning samt behovet till det. Många svenskspråkiga var emot tanken för rädslan av att svenska språket kommer att försvinna men det blir intressant att se om tillväxt av tvåspråkiga barn bland finlandssvenskar påverkar inställningar till tvåspråkig pedagogik i framtiden.

Toropainen (2009) skriver i sin rapport om finskkunskaper hos elever som studerade finska som A-språk eller MOFI i svenskspråkig skola hur eleverna identifierade sig språkligt. Resultaten visar att 93 % av elever på MOFI identifierade sig som tvåspråkiga medan andelen elever på A-kurs som såg sig som tvåspråkiga var 19 %. Om man identifierar sig som tvåspråkig beror således på flera olika faktorer; hemspråk, modersmål, skolspråk och omgivningen men man kan inte dra slutsatsen att någon av dessa enskild avgör hur man språkligt identifierar sig. Även Rampton (1995, i Musk & Wedin 2010, 73, refererad i Kovero 2011, 43) kom fram till att modersmålet inte ovillkorligen influerar hur man identifierar sig, utan det sociala och språkliga sammanhanget samt den språkliga kompetensen påverkar likaså. Den språkliga identiteten formas av grupp tillhörighet där språket är den viktigaste faktorn (Nyman-Kurkiala

2006, 4, refererad av Kovero 2011, 81). Enligt Kaikkonen (2009, 16–18, refererad i Kovero 2011, 43) har den svenskspråkiga skolan ett stort inflytande till om barnet identifierar sig som tvåspråkig. Även Koveros tidigare undersökning (Kovero & Londen 2009, 38, refererad i Kovero 2011, 82) visar samma resultat att även barn från helt finskspråkiga hem kan identifiera sig med båda språkgrupper om de har gått svenskspråkig skola.

1.3.3 Centrala begrepp

Finland har inte ställt lag om vilka språk som är minoritetsspråk som Sverige har gjort (Länsstyrelsen 2010), men i Finland finns språkliga minoriteter som enligt Grundlagen (Finlands grundlag 11.6.1999/731, 17§) har rättighet att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur (Kotus 2016). Trots att begreppen minoritetsspråk och majoritetsspråk förekommer i min avhandling t.ex. i fråga om tidigare forskning eller finlandssvenskans status gentemot ofta starkt finskspråkiga omgivningen vill jag betona att svenska inte är ett minoritetsspråk i Finland utan ett av Finlands två majoritetsspråk med bara färre talare än finska har. I Finland finns det dessutom områden, hela kommuner eller stadsdelar, som är helt svenskspråkiga eller där svenska är majoritetsspråket och därigenom kan svenskans status som minoritets – eller majoritetsspråk mot omgivningens språk variera.

Svenska språket som talas i Finland kallas för finlandssvenska för att avskilja det från svenska språket som talas i Sverige. Jag har valt att kalla svenska språket som talas i Sverige för rikssvenska trots att även termen sverigesvenska förekommer i materialet. Finlandssvenska och rikssvenska är olika för mestadels endast till uttalet eftersom grammatiken och skriftspråket är relativt lika i båda svenskans varietet. Begreppen standardsvenska eller standardspråket i Sverige förekommer också i materialet, men jag skriver rikssvenska i fråga om alla dessa olika definitioner av det svenska språkets varietet som ursprungligen talas i Sverige. Vid intresse av en omfattande definition av finlandssvenska samt jämförelse mellan finlandssvenska och rikssvenska läs af Hällström-Reijonen (2012, 71–77).

Språkblandning och kodväxling är typiska för personer som är två- eller flerspråkiga (läs t.ex. Arnberg 2004, Myers-Scotton 2006 och Grosjean 2008). Arnberg (2004, 48–49) förklarar språkblandning vara ett fenomen av det skedet då simultant tvåspråkiga barn inte än förstår att

de har två (eller flera) olika språk att handla med, och att barnen därför blandar språken. Enligt Arnberg (2004) kan språkblandning ske på ord- eller frasnivå, medan Grosjean (2008, 18) förklarar att kodväxling betyder att man byter ett ord, en fras eller en mening till ett helt annat språk. Arnberg (2004) hävdar att kodväxling är ett mer medvetet val än språkblandning och listar ut olika skäl till kodväxling. Vid analys av mitt material är det svårt att skilja språkblandning och kodväxling åt eftersom i mitt material är det fråga om föräldrarnas uppfattningar om språkblandning eller kodväxling i barnens språkbruk och inte själva handlingen. Det framgår således inte om språkblandning och finlandismer förekommer på grund av bristande språkkunskaper eller om det är fråga om finlandismer som är typiska för finlandssvenska talare. af Hällström-Reijonen definierar finlandismer följande:

ett ord, en fras eller en struktur som bara används i finlandssvenska samt i finlandssvenska regionalspråk eller som i dem används i en annan betydelse än i svenskan i Sverige. Även uttryck som är påfallande mer frekventa i finlandssvenska och finlandssvenska regionalspråk än i svenskan i Sverige räknas till finlandismerna

(af Hällström-Reijonen 2012, 79)

Eftersom det inte påverkar resultatet av min undersökning om det är fråga om kodväxling eller språkblandning har jag valt att använda alla dessa termer varierande beroende på vilka termer informanterna har valt. Jag anser största delen av kodväxling och språkblandning i mitt material vara finlandismer, en kulturell del av livet för finlandssvenskar.

Med modersmålet i min avhandling menar jag det språk eller de språk som informanterna har lärt sig först som t.ex. Ladberg (2003, 57) definierar modersmålet. Trots att bara ett språk kan registreras som modersmål kan det således finnas två modersmål, de språk som barnet hör hemma under tidiga barndomen eller redan före födseln (Ladberg 2003, 57). Enligt Börestam & Huss (2001, 24) kan modersmålet vara även det språket eller de språken som barnen använder mest eller behärskar best, men jag har valt att utesluta kompetenskriteriet. Informanternas modersmål i min avhandling är de språk de själva anger som sina modersmål och alla barn i undersökningen har två modersmål enligt Ladbergs (2003) definition som jag använder.

Hemspråken i min avhandling är både svenska och finska, de språk som talas eller har talats hemma. För barnen i min avhandling är det ingen skillnad mellan begreppen hemspråk och modersmål, men föräldrarna har inte nödvändigtvis samma språk som modersmål och som hemspråk. Det finns t.ex. föräldrar som har finska som modersmål men som talar både svenska och finska hemma. Trots att informantfamiljerna är tvåspråkiga betyder det inte att

alla i familjen har två språk som modersmål eller som hemspråk. När jag talar om tvåspråkighet menar jag under hela avhandlingens gång tvåspråkighet med finska och svenska. Hur språken delas i familjerna i min undersökning och vilket eller vilka språk som uppskattas som modersmål eller hemspråk förklarar jag under avsnitt 3.1.1.

2 TEORI

I detta kapitel förklarar jag teorin bakom min avhandling. Jag berättar vad jag menar med uppfattningar samt redogör för tidigare forskning och hur den förhåller sig till min avhandling. Jag presenterar också Spolskys modell för språkpolicy samt familjespråkpolicy och daghems språkpolicy som tillsammans står som en teoretisk bas för min avhandling. Vidare kommer jag att definiera olika begrepp som jag kommer att använda.

2.1 Uppfattningar

Uppfattningarna är forskningsobjektet i en stor mängd forskning, men föräldrarnas uppfattningar är ett relativt nytt forskningsområde. Begreppet uppfattningar är dessutom relativt vid inom lingvistik eftersom även en del av undersökningar om attityder och språkideologi kan räknas handla om uppfattningar. Även begreppen och forskningen omkring åsikter om språk, erfarenheter och språklig identitet har mycket gemensamt med språkliga uppfattningar. Jag förklarar senare i detta avsnitt hur dessa termer förhåller sig till språkliga uppfattningar.

En stor del av undersökningar om språkliga uppfattningar handlar om inlärares uppfattningar till språket (se t.ex. Alanen 2003 och 2006, Kalaja och Barcelos 2003). Eftersom min undersökning inte handlar om inlärares uppfattningar utan föräldrarnas uppfattningar om språket deras barn och daghemmet använder är inte ovannämnda studier eller definitioner om uppfattningar i dem tillräckligt relevanta för min studie. Istället valde jag att basera definitionen av språkliga uppfattningar i min avhandling på Aros (2009) definition eftersom den definitionen är tillräckligt vid för att användas i min studie trots att även den studien handlar om inlärares uppfattningar.

Aro (2009) undersökte 7-12 -åriga elevers uppfattningar om språkinläring. Hon ville få reda på varför eleverna själv uppfattar inläring av engelska vara viktigt och när och hur eleverna anser sig lära engelska. Hon kom fram till att eleverna uppfattade att själva inläringen sker genom läsning eller i skolundervisning. De uppfattade inte att t.ex. spelandet av engelsksprå-

kiga spel var ett korrekt sätt att använda eller lära sig engelska. Aro (2009, 13) definierar uppfattningar vara sådana som individen tror sig vara sanna, men som ändå skiljer sig från vetenskap och inte nödvändigtvis är sanna. Aro hänvisar vidare till Alexander & Dochys (1995, 425) studie där skillnaderna mellan uppfattningar (beliefs) och vetenskap (knowledge) är t.ex. att uppfattningar fattades som mer personliga men som innehåller även tankar och åsikter. Enligt Aro (2009, 14) är uppfattningar ordet för det hur världen representerar sig för individen och således individuella för var och en av oss. Vidare menar Aro (2009; 15,128) att alla åsikter om språket är uppfattningar eftersom de är verkliga för individen och påverkar ens handling, motivation, inlärning och attityd. Eftersom föräldrarnas uppfattningar om språk och de handlingar och val föräldrarna gör på basis av sina uppfattningar påverkar barns motivation samt indirekt även barns språkinlärning är termen uppfattningar och Aros (2009) definition om den relevant för min studie.

Kotilainen (2011) undersökte uppfattningar om språk i en flerspråkig familj, men den studien handlade inte enbart om uppfattningar om de språk som användes utan om språk i allmänhet. Jag anser att en del av uppfattningar i Kotilainens (2011) undersökning är inställningar till språket och jag anser inställningar vara mer värdeladdade än uppfattningar. Hietaoja (2015) undersökte finskspråkiga familjer vars barn går i svenskspråkig förskola, men hennes studie koncentrerar sig mest på familjespråkpolicy. Trots att hon undersökte även föräldrarnas uppfattningar analyserade även hon mestadels inställningar till svenska språket samt uppfattningar om språkinlärning i allmänhet. Inom projektet Child2ling, som handlar om språkliga uppfattningar och praktiker kring tvåspråkiga småbarn och som min studie är del av, har det redan publicerats artiklar som är väsentliga även för min studie (läs t.ex. Bergroth 2016, Bergroth & Palviainen 2016)

Attityder, åsikter, identitet och kontexten påverkar starkt till språkliga uppfattningar. Attityder och åsikter används ofta som synonymer med varandra men som kan också vilseledande blandas med begreppet uppfattningar. Enligt Baker (1992, 13–14) har inte åsikter den känsliga kopplingen som påverkar ens agerande som attityder har. Attityder är känslomässiga och antingen positiva eller negativa, medan åsikter kan vara neutrala utan känslomässig koppling i likhet med uppfattningar. Attityder är sådana som lärs in i den sociala omgivningen (Bijvoet 2007, 117) men enligt Hosenfeld (2003, 38) och Wellros (1998, 29) lärs även uppfattningarna

in under uppväxten. Hosenfeld (2003, 39–40) menar vidare att uppfattningar ligger nära till erfarenheter och att erfarenheterna påverkar uppfattningar och förändrar dem. Jag anser att informanternas erfarenheter har säkert påverkat uppfattningarna de har om språkbruket men alla uppfattningar är inte erfarenheter. Jag anser attityder och åsikter vara en del av uppfattningar men jag lämnar utanför den affektbetonade delen och lägger inte stor hänsyn till om det finns negativa eller positiva aspekter i uppfattningarna.

På samma sätt som uppfattningar bildas identitet genom interaktion med omgivningen och människor nära en. Språket har en stor roll i identitetsbildning och språklig identitet påverkar ens språkliga uppfattningar. Omgivningen påverkar däremot både språklig identitet och uppfattningar under hela livet och kan förändra dem beroende på omständigheter. (Kovero 2011, 44) Språklig identitet kan således inte dras isär från språkliga uppfattningar eftersom ens identitet påverkar hur du uppfattar språkbruket omkring dig. Språkliga uppfattningar kan dock vara olika från eller motstridiga till hur du identifierar dig och varierande i olika kontexter. Hur du uppfattar din språkliga tillhörighet påverkar din identitet enligt Kovero (2011, 45) och därför har informanternas språkliga bakgrund en viktig roll i uppfattningsbildande.

Jag har baserat min användning av begreppet uppfattningar på flera olika studie eftersom kontext, analysmetod samt informanter alla påverkar termen. Föräldrarnas uppfattningar om språkbruk kan skilja sig från språkbruket i verkligheten eller från de riktlinjer om språkbruket som ges i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) men är trots allt sanna för dem (Aro 2009). Mitt material är föräldrantervjuer vilket som analysmetod ger en omfattande bild av uppfattningar enligt Dufva, Kalaja & Alanen (2007). Flera olika studier inom lingvistik (läs t.ex. Ladberg 2003) visar även hur föräldrarnas uppfattningar om språk och kultur påverkar barnens språkinlärning, vilket gör undersökning av föräldrarnas uppfattningar om daghemmets språkbruk behövligt. När jag skriver uppfattningar i min avhandling menar jag då alltid språkliga uppfattningar.

2.2 Språkpolicy

Härefter förklarar jag termen språkpolicy och hur den förhåller sig till min avhandling. Jag presenterar först Spolskys (2004, 2009) modell och indelning som jag kommer att använda

som bakgrund till min analys och avhandling. Därefter kommer en beskrivning av både familjespråkpolicy och daghemmets språkpolicy.

2.2.1 Spolskys teoretiska modell

Språkpolicy omfattar i det närmaste alltsammans som angår språk; språkanvändning, uppfattningar om språk samt anvisningar om hur och hurdant språk man ska använda. Spolsky (2004, 5) delar upp språkpolicy i tre delar som innefattar ovannämnda företeelser som influerar varandra, *språklig praxis*, *språkideologi* och *språkplanering*. Språkideologi handlar om uppfattningar och tankar om språket, t.ex. åsikter om olika språk och dialekter samt motivationer. Dessa syns sedan i språklig praxis, som betecknar språkets användande och alla val som görs angående språket, även t.ex. valet av språket hemma och valet mellan finsk- och svenskspråkigt daghem. Språkplanering däremot är konkreta beslut som fattas för att förändra eller styra samhällets språkbruk samt orsaker bakom besluten. Även handlingar för att påverka språkets status i samhället (statusvård) och för att vårda språkets grammatik och ordförråd (korpusvård) är en del av språkplanering. (Spolsky 2004, 5; 2009, 4).

Enligt Spolsky (2004, 2009, refererad i af Hällström-Reijonen 2012, 26) syns resultaten av språkplanering i språkanvändarens ideologi och praktik och språkpolicyn främst i praktiken istället för planeringen. I min avhandling tar jag reda på hur föräldrarna uppfattar daghemmets ideologi (språkideologi) och praktik (språklig praxis) ligga i harmoni. Vidare är jag intresserad av att veta om daghemmets språkplanering kan spåras i föräldrarnas uppfattningar om det verkliga språkbruket på daghemmet.

2.2.2 Familjespråkpolicy

Familjespråkpolicy är ett relativt nytt forskningsområde inom lingvistik, men ämnesområdet har undersökts redan tidigare i forskning om t.ex. familjers språkplanering, språkstrategier, språkval och språkanvändning. Schwartz (2010) använde termen Family language policy (FLP) och i min avhandling använder jag dess svenska översättning Familjespråkpolicy (FSP). Enligt Schwartz (2010, 1) omfattar forskning av familjespråkpolicy både familjens tankar om språken och hur de använder språken samt även handlingar som görs angående språken. In-

delning är i enighet med Spolskys (2004, 5) indelning av språkpolicy dvs. *språklig praxis, språkideologi och språkplanering* (se avsnitt 2.2.1).

Förutom familjens språkliga vanor och praxis konstaterar Schwartz (2010, 177) hur viktig barnens språkliga miljö är för språkinläring. Eftersom omgivningens attityder påverkar föräldrarnas språkpolicy (Hassinen 2005, 46–47) och föräldrarnas attityder påverkar barnens motivation och språkinläring (Rontu 2004, 229–231) är föräldrarnas uppfattningar om språkbruket på daghemmet indirekt en del av familjespråkpolicy. De Houwer (1999, 91) konstaterar hur viktig omgivningens stöd är för föräldrar och att föräldrarna behöver stöd med att skapa strategier och konstruera FSP. Därför är samarbetet med daghemmet och föräldrarnas uppfattningar om språkbruket där ytterst viktigt även för uppbyggande av FSP. Det är också viktigt att förstå vilka olika perspektiv som påverkar FSP för att få en mer omfattande bild av den. Man kan även bättre stödja barnen med att förbli tvåspråkiga om man är medveten både om familjers och daghems språkpolicy.

Huss (1991) undersökte finsk-svensk-tvåspråkiga barn i Sverige och fann att barn valde svenska språket framför finska för att svenska var majoritetsspråk i omgivningen. Hon argumenterade hur föräldrarna undrade om barn kan uppfostras tvåspråkiga i en omgivning med lite minoritetsspråksstimulans (Huss 1991, 138). Sundman (1999) å andra sidan undersökte tvåspråkiga familjer i Finland och tog reda på enligt vilka grunder de valde skolspråket för sina barn. Sundman (1999, 14) noterade hur daghemmets språkanvändning påverkar avsevärd barnens identitet och även språkutveckling. Under de senaste åren har forskare inom FSP varit mer medvetna om skolspråkens inverkan på språkutveckling, och eftersom tvåspråkiga barn som går på svenskspråkigt daghem ofta fortsätter till svenskspråkig skola också (läs t.ex. Viitanen 2012) är språkbruk på daghem och föräldrarnas uppfattningar om det viktiga för FSP. Utöver omgivningens stöd och språk är även finlandssvenskans status som ett officiellt språk en viktig faktor för FSP. Därför är inte resultaten av de tidigare studier som har minoritetsspråktalande eller invandrare som informanter relevanta för min studie. Trots att en del av informanter i min studie bor i finskspråkiga områden och är på så sätt minoritetsspråktalande har finlandssvenska trots allt sin officiella status vilket gör situationen helt annorlunda.

Omgivningen har således en stor roll när familjen bildar sin språkpolicy både vad gäller attityder och traktens språk. Även föräldrarnas egna erfarenheter och uppfattningar påverkar. Mest intressant för min studie är dock att även barn är aktiva med att påverka familjens språkpolicy. Lehtonen & Valli (2012) observerade tre tvåspråkiga familjer och undersökte deras språkanvändning och familjespråkpolicy bakom den. Omgivningen i studien var finskspråkig men barnen gick på svenskspråkigt daghem. Materialet i studien var både föräldraintervjuer och audioinspelningar av vardagliga situationer hemma. Resultaten visar hur barn redan i tidig ålder aktivt styr familjens språkanvändning och påverkar FSP samt deras egen språkutveckling (Lehtonen & Valli 2012, 89). Lehtonen & Valli (2012, 25) hänvisar vidare till Tuominen (1999, 69) som kom fram till att även om familjen har en klar ideologi om språkanvändningen, kan barn vägra tala den ena förälderns språk och på så sätt förändra FSP i praktiken. Det är viktigt för språkinläringens skull att förstå hur även barn är verksamma med att styra språkbruket hemma och på daghemmet.

I flerspråkiga familjer finns olika strategier enligt vilka man ska använda språket (se t.ex. Schwartz & Verschik 2013, Spolsky 2004) och som är en märkvärdig del av FSP. Det kan dock hända att det blir en variation av olika strategier, och att språkbruket i verkligheten inte motsvarar ideologin. Ofta har man en enspråkig ideologi eller en princip om att den ena föräldern talar ett språk och den andra ett annat språk, s.k. EPES-principen (Barron-Hauwaert 2004, refererad i Berglund 2008, 52), men språkbruket i verkligheten kan avvika märkvärt. Läs mer om daghems språkpolicy i nästa avsnitt 2.2.3.

2.2.3 Språkpolicy på daghem

Det finns ett stort antal studier om tvåspråkighet på daghem. De flesta koncentrerar sig på just språkpolicy och språkbruk på daghem eller har personalen som objekt. Det finns också nyare skandinaviska studier om flerspråkiga daghem och studier om minoritetsspråkliga barns språkutveckling på daghem (se t.ex. Sandvik & Spurkland 2011, Skans 2011), men språksituationen i Finland är annorlunda eftersom svenska språket har sin officiella status och syftet med barns språkutveckling på daghem i min undersökning är inte att de ska lära sig omgivningens språk som står i majoritetsposition som fallet är hos t.ex. flyktingbarn. På grund av Finlands annorlunda språksituation behövs min undersökning för att få mer förståelse om

språkinlärning i olika kontexter. Den kan också ge viktig information om barnens språkinlärning i dagvårdskontexten oberoende språkliga förhållanden samt hur föräldrarnas uppfattningar påverkar barns språkinlärning överallt i världen.

Enligt *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) och Språklagen (Språklagen 423/2003) har barnen rätt att uttrycka sig fritt på svenska eller på finska. *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) ger även tydliga anvisningar om språket för personalen i daghemmet:

Barnet erbjuds olika modeller för att lära sig språket och olika begrepp. Fostraren använder ett språk som barnet förstår. Barnet behöver en stimulerande och aktiverande uppväxtmiljö som stödjer språkets utveckling. Språket utvecklas i en miljö där barnet får ta del av både talspråk och skriftspråk. Barnets känslighet och förmåga att förstå ordlös och symbolisk kommunikation respekteras, stöds och stärks.

(Grunderna för planen för småbarnsfostran, 2005, 24)

I *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) ges tydliga ramar enligt vilka personalen borde agera både angående språk och miljö, men också om aktiviteter på daghemmet. Det finns anvisningar om hurdana aktiviteter som är viktiga för språkinlärnings skull, t.ex. sånger, sagor, rim och ramsor.

Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) anvisar även att föräldrarna ska ges möjlighet att delta i diskussion om innehållet av fostringsplanen och granska den.

Personalen ansvarar för att göra upp en plan för enhetens småbarnsfostran. Föräldrarna skall ha en möjlighet att inverka på innehållet i planen och att tillsammans med andra föräldrar delta i utvärderingen av den.

(Grunderna för planen för småbarnsfostran, 2005, 37)

Som det framgår ovan är det i teorin möjligt för föräldrarna att påverka daghemmets fostringsplan och även språkbruk. Ansvaret om barnets inlärning är likaså gemensamt enligt fostringsgemenskap i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005, 36). Trots att personalen på daghemmet och föräldrarna delar ansvaret om barnets uppfostran, ligger ansvaret i slutändan på föräldrarna. Personalen är ansvarig för att skapa goda förutsättningarna för inlärning och uppväxt på daghemmet samt stödja föräldrarna i fostringen, men föräldrarna bär det största ansvaret om fostring och barnens språkliga kompetens: ”Föräldrarna har i första hand rättigheten att fostra sina barn och de bär ansvaret för barnets fostran.” (*Grunderna för pla-*

nen för småbarnsfostran 2005, 36) och ”Ansvaret för att bevara och utveckla barnets eget modersmål och kultur ligger i främsta hand hos familjen.” (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005, 42). Daghemmet är således ansvarig att skapa en aktiverande miljö för språkinläring, men föräldrarna är ansvariga om att barnens modersmål bibehålls.

Hur daghemmet har ordnat stimulerande språkmiljö och språkbruk i praktiken framgår ur varje enskilt daghems *Plan för småbarnsfostran*. Då jag inte vet vilka daghem som har deltagit i undersökningen kan jag kommentera daghems språkpolicy bara på allmän nivå och inte fördjupa mig i varje enskilt daghems språkpolicy. Ett svenskspråkigt daghem i Finland uttrycker i deras *Plan för småbarnsfostran* hur småbarnsfostran borde förverkligas för språkets del:

Barnet har rätt till vård på sitt eget modersmål, om det är svenska eller finska. Modersmålet är en del av identiteten. Alla skall ha rätt att känna stolthet över sin egen språkgrupp.

(Småbarnsfostran i Raseborg 2010)

Vidare sägs det om språkets betydelse att ”Personalen skall använda ett bra, tydligt och nyanserat språk som barnet förstår, samt kunna beskriva och förklara olika händelser och begrepp i närmiljön” (Småbarnsfostran i Raseborg 2010). Planen för småbarnsfostran ger sålunda tydliga råd om användandet av modersmål och om hurdant språk personalen ska använda.

Sandvik, Garmann & Tkachenko (2014) sammanfattar flera skandinaviska studie om barns språk i daghemskontexten i *Synteserapport om skandinavisk forskning på barns språk og språkmiljö i barnehagen i tidsrommet 2006-2014*. De studerade hur t.ex. daghemmet, olika aktiviteter där, barnens olika språk och språkfärdigheter mm. påverkar barns språkutveckling. Sandvik, Garmann & Tkachenko (2014, 52) konkluderar att ett flerspråkigt daghem inte nödvändigtvis betyder att daghemmet har flerkulturellt pedagogik eller flerspråkigt didaktik, utan det kan betyda att det finns flerspråkiga barn i daghemmet. Alla daghem i min undersökning är administrativt sett enspråkigt svenska men i praktiken ligger de ofta på samma gård med finskspråkiga daghem. Av materialet i min undersökning framgår det att barnen använder båda språk som de får göra enligt *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) och Språklagen (423/2003) och språkpraxis är således tvåspråkig.

Bergroth & Palviainen (2016) studerar hur barnens handlingar visualiserar språkpolicy och diskuterar ett- och tvåspråkig policy på daghem i deras artikel. De använder Bonacina-Pughs (2012, refererad i Bergroth & Palviainen 2016, 13–14) term utövad språkpolicy för språkpraxis på daghem. De beskriver hur den utövade språkpolicyen på administrativt svenskspråkiga daghem kan vara antingen tvåspråkig eller enspråkig svensk, men inte enspråkig finsk eftersom den uttalade språkpolicyen är svensk och svenska därmed det språket som personalen ska föredra (Bergroth & Palviainen 2016, 16). För att den utövade språkpolicyen kan vara tvåspråkig behövs tvåspråkiga barn samt att varken personalen eller barn motsätter användning av två språk. Enligt Bergroth & Palviainen (2016, 31–32) påverkar Finlands utbildningspolicy till personalens agerande angående språkanvändning och eftersom *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) säger att barnet får använda sitt hemspråk och det borde stödjas på daghemmet har personalen svårt att motarbeta barnens val av den tvåspråkiga utövade språkpolicyen.

Enligt Bergroth & Palviainen (2016, 14) är tvåspråkig språkpolicy på daghem ofta ett sätt att hjälpa minoritetsspråkliga barn lära majoritetsspråket medan enspråkigt svensk språkpolicy på daghem i Finland är till för att bevara svenska språket starkt hos tvåspråkiga barn. Vad är då skillnad mellan tvåspråkig och svenskspråkig språkpolicy i Finland om den utövade policyen trots allt är ofta tvåspråkig och personalen ska respektera och stödja barnens alla språk? Tvåspråkiga familjer med tvåspråkig språkpolicy använder ofta principen en person, ett språk (EPES, läs t.ex. Pelkonen 2015) och i tvåspråkighet allmänhet har det svagare språket ofta varit bunden till viss person, plats, tid eller ämne för att undvika språkblandning. Det finns dock tvåspråkiga skolor med tvåspråkig språkpolicy, t.ex. Sverigefinska skolan i Stockholm, där båda språk används parallellt av pedagoger och elever (Sverigefinska skolan i Stockholm 2007). Ett tvåspråkigt daghem i Finland började också med tvåspråkig pedagogik i gruppen där barn var helt finskspråkiga i början och pedagogen använde både svenska och finska parallellt för att barnen ska lära sig svenska (Palojärvi, Palviainen & Mård-Miettinen 2016). Som jag skrev tidigare behövs det tvåspråkiga för att den utövade språkpolicyen kan vara tvåspråkig på administrativt svenskspråkiga daghem. Det är alltså pedagogernas språkanvändning som skiljer ett- och tvåspråkig språkpolicy åt; om språkpolicy på daghem är svenskspråkig använder personalen svenska men tillåter barn använda alla språk men om språkpolicyen är tvåspråkig använder även personalen båda språk antingen parallellt eller strikt särskiljande

(Läs mer om olika modeller för tvåspråkig undervisning i Palojärvi, Palviainen & Mård-Miettinen 2016, 13).

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel presenterar jag materialet i min avhandling och beskriver analysmetoder som jag har använt. I materialavsnitt berättar jag mer om informanterna med hjälp av en tabell och en presentation av familjers språkliga tillvaro. I metodavsnitt förklarar jag vad jag menar med kvalitativ innehållsanalys och diskursanalys och varför jag har valt dem som analysmetod. I avsnitt 3.3 förklarar jag hur dessa använts samt redogör för forskningsprocessen. Därefter redogör jag för studiens tillförlitlighet.

Syftet med min studie är att ta reda på uppfattningar som föräldrar till tvåspråkiga barn har om språkbruket på svenskspråkiga daghem. Min studie är kvalitativ, eftersom materialet är intervjuer och målet är att finna och förstå uppfattningar som föräldrarna har om daghemmets språkbruk. Jag ska använda kvalitativa metoder till analys eftersom de metoder är lämpliga när man vill förstå fenomen i det verkliga livet (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Jag använder innehållsanalys för att hitta uppfattningar och diskursanalys för att förstå hur dessa uppfattningar konstrueras (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Med hjälp av diskursanalys vill jag däremot hitta de oväntade underliggande åsikterna för att få en bredare bild av språkbruket och uppfattningar om det. Eftersom mitt material är intervjuer kan inte samtalsanalys tillämpas, eftersom samtal kräver mer jämställd turtagning och interaktion än intervju (Suoninen 1993, 71). Jag anser att innehållsanalys och diskursanalys är de enda möjliga analysätt i min undersökning.

3.1 Material

Materialet i min studie kommer från Child2ling-projektet (2014) som pågår vid Jyväskyläs universitet (se 1.2 Projektet Child2ling tidigare i avhandlingen). Materialet består av intervjuer av föräldrar till tvåspråkiga barn som går på svenskspråkiga daghem. Jag har inte deltagit vid intervjutillfällena, utan har fått materialet färdigt transkriberat. Sammanlagt är det nio tvåspråkiga familjers intervjuer. Intervjuerna består av frågor om informanternas språkliga bakgrund, vardagen och språken i hemmet och om fokusbarnens språkanvändning och språkliga praxis. Informanterna får även frågor om tvåspråkighet och dess påverkan till daghem-

mets rutiner, men frågor om föräldrarnas åsikter eller uppfattningar är inte direktställda. Trots det frågas föräldrarna om de känner sig ha möjlighet att påverka daghemspersonalens språkbruk.

3.1.1 Informanterna

I detta avsnitt ska jag berätta vilka som är mina informanter, förklara deras språkliga tillvaro angående modersmål, hemspråk och barnens språk, samt förklara vad jag menar med dessa och enligt vilka kriterier har informanternas språktillvaro definierats. Hur informanterna själv definierar sig språkligt och sin identitet framkommer också.

Skutnabb-Kangas (1981) framställer tvåspråkighet i fyra kategorier enligt ursprung, kompetens, funktion och attityder. Informanterna i min studie definieras som två- eller flerspråkiga enligt ursprungskriteriet (Skutnabb-Kangas 1981, se även Börenstam och Huss 2001, 55-56), vilket betyder att informantfamiljerna är tvåspråkiga med föräldrar som har olika modersmål. Även alla barn i studien är flerspråkiga till ursprung eftersom de har lärt sig två språk parallellt hemma. Som bakgrund till hur och med vilka grunder har informanterna i min undersökning definierats som en- eller tvåspråkiga utöver Skutnabb-Kangas ursprungskriteriet har jag använt Koveros undersökningar (Kovero & Londen 2009, Kovero 2011). En del av informanterna anser sig vara enspråkiga trots att deras partner anser dem vara tvåspråkiga, och en del definierar sig tvåspråkiga trots att de växt upp i enspråkigt finska hem. När jag kategoriserar mina informanter som en- eller tvåspråkiga gör jag det enligt vad de själva anser om sina språkkunskaper och tar inte hänsyn till deras språkliga uppväxt eller hur andra definierar dem. Dessutom anger en del av informanterna sig vara tre- eller flerspråkiga, men jag har valt att definiera informanter en- eller tvåspråkiga enligt deras förhållande till finska och svenska. För mer noggrann information om hur informanterna själva definierar sig kan Bergroths undersökning (2015) läsas.

Informanterna i min studie kommer från Child2ling-projektet (2014). Totalt har jag nio tvåspråkiga familjer som informanter. Familjerna har blivit intervjuade av forskare i Child2ling-projektet (2014) och jag har själv inte varit närvarande. I de flesta intervjutillfällena är båda föräldrar närvarande, men i två av intervjuerna är endast mamman med. Information om båda föräldrars språkliga tillvaro framkommer dock. I majoriteten av familjerna anser den ena för-

äldern sig vara finskspråkig och den andra tvåspråkig, men båda språken talas hemma. Språksituationen familjer emellan skiljer sig dock lite och tabellen nedan är för att förklara informanternas språkliga tillvaro.

Tabell 1. Språkfördelning i informantfamiljerna.

Familj	Mammas språk	Pappas språk
Familj 1	finska svenska	finska
Familj 2	finska svenska	finska
Familj 3	finska svenska	finska
Familj 4	finska	finska svenska
Familj 5	finska	finska svenska
Familj 6	finska svenska	finska svenska
Familj 7	finska svenska	finska svenska
Familj 8	finska	finska svenska
Familj 9	finska svenska	finska

I tabellen (Tabell 1) visas hur föräldrarna själv identifierar sig som en- eller tvåspråkiga. Det betyder inte att de som anser sig vara enspråkiga inte kan det ena språket, utan enbart hur de själva identifierar sig språkligt. Tabellen visar inte heller vilka som är informanternas modersmål, eftersom det avviker från språkfördelningen ovan. Vad jag menar med modersmål har jag förklarat i avsnitt 1.3.2. Härnäst presenterar jag varje informantfamilj och språken i dem för att bättre kunna förstå familjers språkliga bakgrund och språkanvändning.

Familj 1

Mamma är från ett tvåspråkigt hem och har gått i svenskspråkig skola. Pappa är från ett enspråkigt finskt hem, men har bott i Sverige i ett par år. Pappa ser sig som finskspråkig och föräldrarna talar finska sinsemellan. Båda talar dock svenska med barnen, men barnen förstår även finska.

Familj 2

Mammas uppväxt var svenskspråkig i tidiga barndomen, men tvåspråkig senare. Hon har gått svenskspråkig skola och båda språk har talats hemma. Pappa har helt finskspråkig bakgrund förutom ett par somrar i Sverige som au pair. Mamma är tvåspråkig, pappa anser sig vara nästan tvåspråkig. Föräldrarna talar finska sinsemellan medan svenska används barn emellan. Mamma talar svenska med barnen och pappa talar finska. Barnen svarar oftast på svenska.

Familj 3

Mamma har växt upp i ett finskspråkigt hem i svensk omgivning och har gått i svenskspråkig skola. Mamma är tvåspråkig som anser sig ha finska som modersmål, men talar svenska med barnen. Pappa är från finskspråkigt hem, men har lärt sig svenska i vuxenålder. Pappa talar finska med barnen liksom föräldrarna sinsemellan.

Familj 4

Familjens mamma är enspråkigt finsk som talar finska med pappa och barnen. Pappa har en tvåspråkig uppväxt med svenskspråkig skola och talar svenska med barnen.

Familj 5

Mamma har haft svenska som A-språk, men ser sig som finskspråkig. Pappa är finlandssvensk som själv anser sig vara tvåspråkig. Båda föräldrarna talar dock flytande tre till fem språk. Föräldrarna talar finska med varandra, men båda använder svenska med daghemspersonalen. Mamma talar finska med barnen och pappa svenska.

Familj 6

Mamma kommer från ett finskspråkigt hem men har gått på svenskspråkig skola. Pappas bakgrund är tvåspråkig. Språket föräldrarna emellan är svenska. Mammas språk med barnet är finska, pappa talar svenska.

Familj 7

Mamma är svenskspråkig som är bra på finska, enligt henne själv. Pappa är finskspråkig som hart lärt sig svenska i skolan och i arbetslivet. Föräldrarna talar svenska med varandra. Mamma talar svenska med barnen och pappa finska, men barnen svarar oftast på svenska.

Familj 8

Mamma är helt finskspråkig och pappa är tvåspråkig. Pappa är från ett finskspråkigt hem men har alltid bott på tvåspråkiga områden. Eftersom båda har finska som modersmål är finska det naturliga språket föräldrar emellan. Efter att paret fick barn bestämde föräldrarna att pappa talar svenska med barnet. Barnet svarar tills vidare mest på finska.

Familj 9

I mammas bakgrund är både familjen, skolan och området svenskspråkiga, men hon har lärt sig även finska. Pappa är enspråkigt finsk, och föräldrarna talar finska med varandra. Mamma talar svenska till barnen, men även barnen sinsemellan talar nuförtiden mest finska.

Språkliga bakgrunder och identiteter samt även språkanvändning och definitioner varierar relativt mycket informantfamiljerna emellan. En del anser sig vara enspråkiga trots att andra ser dem som två- eller flerspråkiga. I somliga familjer används mestadels antingen finska eller svenska, men i de flesta familjer används båda språk.

3.2 Metod

I detta avsnitt presenterar jag analysmetoderna i avhandlingen och förklarar varför dessa har valts.

3.2.1 Kvalitativ innehållsanalys

Individens beteende, val eller fenomen bakom dem är inte mätbara, vilket utesluter kvantitativa metoder vid analys. Intervju med tydligt strukturerade öppna frågor där man i analyskedjet försöker förstå istället för att kategorisera svaren gör inte heller andra än kvalitativa metoder möjliga. Om forskningsmaterialet består av intervjuer, observation och texter är kvalitativa metoder mest användbara för att forskaren kan uppfånga olika nyanser i fenomenet som studeras. (Ahrne & Svensson 2011, 11–14)

Enligt Tuomi & Sarajärvi (2002, 93) kan innehållsanalys användas vid alla kvalitativa undersökningar. Innehållsanalys innebär att man analyserar text och har för avsikt att förstå textens innebörd (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105–106). Jag har valt att använda innehållsanalys eftersom jag tolkar föräldrarnas svar och uppfattningar i dem och analyserar uppfattningarna bakom yttranden, dvs. jag tolkar sannolikt även informanternas ordval, men inte på textnivå. Enligt Schreier (2012, 1) är innehållsanalys en metod med vilken inre betydelse av kvalitativa materialet kan beskrivas. Schreier (2012) konstaterar att när delar av materialets innehåll ska tolkas är innehållsanalys lämplig som metod. Vidare skriver Schreier (2012, 7) att när endast de delar av materialet som är relevanta för studien plockas fram och inte hela materialet används är innehållsanalys metoden som ska användas. Jag använder bara de delar av intervjuer där jag har hittat uppfattningar eller antydning till åsikter om språkbruket.

3.2.2 Diskursanalys

Diskursanalys är inte en tydligt begränsad analysmetod utan mer som en teoretisk referensram (Potter & Wetherell 1987, 175) som tillåter olika tyngdpunkter i analysen och annorlunda metodisk tillämpning. Utgångspunkter till diskursanalys är olika antaganden, t.ex. att språk-användning har en karaktär att bygga till social verklighet, att betydelsefulla handlingar är kontextbundna eller att språk-användning förorsakar konsekvenser (Jokinen, Juhila & Suonen 2016, 25–26). Enligt Pietikäinen & Mäntynen (2009, 18) är kontexten betydande i diskursanalys och för att kunna observera och undersöka språk-användning måste även kontexten undersökas och definieras. Med innehållsanalysen kan man analysera vad som blir sagt men diskursanalys fokuserar mer på *hur* det blir sagt, av *vem* och *var* men även det som inte blir

sagt. Genom diskursanalys analyseras således även den sociala kontexten omkring språkbruket.

När man undersöker språkanvändning kan inte heller identiteten uteslutas eftersom identiteten bildas med hjälp av språkanvändningen (läs 2.1 Uppfattningar tidigare i avhandlingen). Diskursanalys används ofta som metod i identitetsundersökningar. Kontexten och identiteten påverkar språkanvändning och vice versa, och alla dessa tillsammans bildar en social verklighet som man försöker förstå med diskursanalysen. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12–13, 63–64, Kovero 2011) Materialets flertydighet och kontexten för språkanvändningen nödvändiggör användningen av innehållsanalys med diskursanalytiskt tillägg. Enligt Phillips & Hardy (2002, 5-6) är dock diskursanalys till för att inte bara förstå och förklara den sociala kontexten omkring språket utan också att ta reda på *hur* språket skapar verkligheten.

3.3 Analysens gång

Jag började analysen med att läsa de färdigt transkriberade föräldrantervjuerna flera gånger om. När jag läste igenom materialet för första gången hade jag svårt att hitta föräldrarnas uppfattningar om språket. Frågor om uppfattningar om språkbruk eller ansvar var inte direktställda vilket kanske förhindrade mig att se det latenta innehållet i början. Informanterna fick frågor om sin språkliga bakgrund samt om tvåspråkighet i allmänhet och i familjens vardag, men de blev även frågade om hur interaktionen mellan daghemspersonal och föräldrarna sker samt på vilket språk. När jag hade gjort mig bekant med materialet mer noggrant började jag hitta de underliggande uppfattningarna mycket bättre och gjorde anteckningar samt understrykningar medan jag läste. I början markerade jag all information om familjens språk, t.ex. hemspråk, modersmål, språket med daghemmet, vänner och för kulturen samt alla meningar som jag tyckte innehålla en uppfattning om språken överhuvudtaget och vara relevant för min undersökning. Efter ytterligare läsningar och resning blev det utvalda materialet mindre och jag skrev ner dem i en separat fil för att bättre kunna förstå och se endast det relevanta innehållet.

Jag visste i stora drag vad jag ville få reda på redan när jag började läsa materialet, men efter djupare granskning började även forskningsfrågorna bli mer specifika. Att utgå ifrån materi-

alet och tänka ut forskningsfrågorna medan man fördjupar sig med innehållet betyder att materialet analyseras induktivt. När man gör induktiv undersökning blir analysens gång ofta omvänt jämfört med kvantitativa studier, och teoretiska delen samt forskningsfrågorna bildas upp efter att materialet samlats in (Bryman 2012). När jag redan hade plockat ut all information som handlade om föräldrarnas uppfattningar började jag leta efter och läsa relevant tidigare forskning som bakgrundsmaterial till min studie. Efter att även bakgrunden till min studie blev tydligare kunde jag specificera mina forskningsfrågor. Då började jag leta efter svaren till mina frågor i materialet och skriva ner resultatdelen. Medan jag fick resultaten klara för mig blev bakgrundsmaterialet lättare att filtrera.

Med kvalitativ innehållsanalys kan resultaten vara svåra att kategorisera och inledningsvis hade jag svårt att hitta kategoriserbara exemplen. Till slut var kategorierna dock uppenbara eftersom materialet och forskningsfrågorna handlade om föräldrarnas uppfattningar om *bar-nens* och *personalens* språkbruk på *finska* och *svenska*. När jag valde ut exemplen ur materialet till min avhandling valde jag i början de iögonfallande exemplen där informanterna klart uttryckte vad de tycker, vill eller önskar, men senare hittade jag även exemplen där uppfattningar inte blev direktsagda men som vid närmare betraktande innehöll bakomliggande åsikter eller uppfattningar. I kapitel 4 ska jag presentera och kategorisera resultaten med hjälp av ett stort antal exempel. Jag anser att med exemplen kan jag naturligt lägga fram hur jag har tolkat materialet. Jag har valt med exempel som jag anser vara förväntade och typiska, men även fall som är oväntade eller sällsynta. Jag kommer att diskutera resultat och exempel i Kapitel 5.

3.3.1 Studiens tillförlitlighet

Trovärdigheten i kvalitativ undersökning betyder att vem som helst kan göra samma undersökning och resultaten blir desamma. Tuomi & Sarajärvi (2002, 135–138) konstaterar att det är viktigt att kvalitativ undersökning är logisk och studiens gång och resultat väl presenterade så att alla kan dra samma slutsats. Kvalitativa forskningens reliabilitet är svårt att visa eftersom resultaten är endast forskarens egna tolkningar av materialet. Patel & Davidson (2003) noterar att reliabilitet och validitet i kvalitativ forskning är så nära varandra att reliabiliteten kommer fram när man förklarar validiteten. I kvalitativ forskning förklaras validiteten genom

att noggrant redogöra hur forskaren har kommit fram till resultaten. (Patel & Davidson 2003, 102–103). Jag har förklarat analysens gång grundligt i föregående avsnitt för att ytterligare framhäva studiens trovärdighet.

När forskaren tolkar materialet är det inte säkert att resultatet skulle vara det samma vid andra omständigheter. Resultaten i kvalitativ forskning går sällan att generalisera (Ahrne & Svensson 2011, 28–29) och Bryman (2011, 354) konstaterar att överförbarhet är mer relevant term med kvalitativa metoder. Om samma undersökning skulle göras i andra länder eller i andra städer i Finland vore resultaten troligen annorlunda. Resultaten i avhandlingen är således överförbara endast till forskning i liknande förhållanden. Eftersom jag inte har varit närvarande vid intervjutillfällena kunde jag inte observera ansiktsuttryck eller rösttoner för att bekräfta eller motvisa attityder som jag anser mig ha hittat i det redan transkriberade materialet. Kroppsspråk kan vara meningsskapande eller ett tecken på verkliga uppfattningar. Enligt Schüpbach (2006, 91–92) kan intervjusituationen påverka resultaten eftersom uppfattningar som nämns inte nödvändigtvis är de samma som man verkligen menar. Jag fann det dock relativt enkelt att hitta föräldrarnas uppfattningar om språkbruket i materialet och därmed anser jag att det inte påverkar resultaten eller studiens trovärdighet markant att jag inte var med vid intervjutillfällena. Frågorna om föräldrarnas uppfattningar om språkbruket var inte heller direktställda vilket också kan ha påverkat hur föräldrarna svarade. Jag anser detta öka studiens trovärdighet eftersom uppfattningar som nämns vid intervjutillfällena kan delvis vara osanna som jag nämnt redan tidigare. När frågor om uppfattningar inte hade ställts direkt kan uppfattningar som jag hittade ha sagts oavsiktligt och vara mer ärliga.

Eftersom resultaten i kvalitativ forskning är forskarens egna tolkningar kan dennes inställning till ämnet eller tidigare upplevelser påverka hur materialet tolkas. För att undvika mina erfarenheters påverkan till analysen har jag förklarat noga analysens gång och använt exempel i stort antal. Tidigare antog jag att föräldrarna bryr sig betydligt mer om barnens och vuxnas språkbruk på daghemmet, men när resultaten visade föräldrarnas stora tillit till barnens språkinläring trots allt tror jag inte att mina uppfattningar påverkade tolkning av materialet eller studiens tillförlitlighet.

4 RESULTAT

Jag kommer att presentera föräldrarnas uppfattningar om daghemmets språkbruk med exempel från materialet. En del av intervjuerna var på finska och jag har översatt till svenska delar som jag har plockat ut som exempel. De finskspråkiga ursprungssvaren kommer först och alla översättningarna till svenska därefter är mina egna. Numret på informantfamiljen nämns efter exemplet. När jag redogör för mina resultat skriver jag omväxlande antingen informanter eller föräldrar, som båda menar informanterna i min undersökning. Mina forskningsfrågor är följande:

- Hurdan uppfattning har föräldrarna om språkbruket och språkpolycyn på daghemmet?
- Har föräldrarna förväntningar angående språkbruket?
- Vem bör ta ansvar på språkbruket på daghemmet enligt föräldrarna?
- Hurdan är daghemmets roll i att barnen förblir tvåspråkiga enligt föräldrarna?

Materialet visar föräldrarnas uppfattningar om språkbruket på daghem och att de flesta uttrycker sig vara nöjda med språket som talas i daghemmet både vad gäller barnens och personalens språkbruk. Det finns dock varierande uppfattningar vad gäller hurdan svenska men mest gällande vem som talar. Det ser ut att det inte är själva språket som har största betydelsen utan aktören. Om ansvarsfrågan och angående daghemmets språkpolicy har föräldrarna också en aning delade meningar. Jag har kategoriserat resultaten nedan till olika kategorier enligt uppfattningar om barnens eller vuxnas språkbruk och uppfattningar om daghemmets språkpolicy och om hur ansvaret för språkens bevarande delas enligt föräldrarna samt. Fördelning av resultaten har jag gjort för att underlätta läsning av resultaten och för att lättare kunna se likheter eller olikheter i kategorier och i föräldrarnas uppfattningar. Många av exemplen täcker dock uppfattningar om både språkbruk och ansvaret vilket gör att kategorierna inte är definitiva. Även exemplen som visar uppfattningar om språkbruk innehåller ofta både barnens och vuxnas språkbruk i en och samma mening.

4.1 Uppfattningar om barnens språkbruk

Enligt materialet är föräldrarna för det mesta nöjda med hur deras barn använder sina två språk på daghemmet. De verkar vara belåtna även med vilka språk de andra barnen på daghemmet använder och med hur barn varierande använder sina språk även barn sinsemellan. De finns emellertid avvikande förhoppningar om barns språkbruk eller språkutveckling. Ur materialet kan uppmärksammas att föräldrarna är i viss omfattning mer obehindrade att uttrycka sina uppfattningar om personalens språkbruk än barnens.

Eftersom föräldrarna har valt svenskspråkigt daghem uttrycker de helt väntat viljan om att svenska språket ska användas på daghemmet. Det märks att de föredrar att barnen använder svenska språket. Följande exempel visar hur föräldrarna anser det vara viktigt att svenska språket stärks och används på daghemmet eftersom det syns tydligt hur de själva uppfattar svenska språket vara viktigt att lära.

(1)

Se on kauheen hyvä vahvuus vaan että on ruotsin kieli se on niin paljon helpompi ollu oppii englantii ja saksaa ja kaikkee muita kun sit taas suomenkielestä kun siit ei oo niinkun varsinaisesti kauheesti siit voi ääntämises tietenkin olla hyötyä jossain italian kielessä ja muussa mut tota sikäli et kyl se tulee ja varmasti oppii ja osaavatkin jo jonkunverran että.

Det är en väldig styrka att ha svenska språket det är mycket lättare att lära engelska och tyska och andra språk när då finska språket däremot man har inte egentlige nmycket nytta av det uttalet kan man ha nytta av i italienska eller så men det kommer säkert och lär sig säkert och kan redan lite så att. (Fam 1)

(2)

Se ykköskieli se ois niinku ruotsi ja se on se vahva ja kyl se suomi sielt sit tulee mukaan.

Det första språket det skulle vara svenska och det är starkt och finskan kommer säkert med sen. (Fam 1)

(3)

Niin suuri rikkaus saada se ruotsi vahvaks ja et se on niinku äidinkieli on ruotsi et se suomi kyl siel kuitenkin tulee tässä yhteiskunnassa.

En så stor rikedom att få svenska språket starkt och att det är modersmålet är svenska att finskan nog kommer i alla fall i detta samhälle. (Fam 2)

Som exempel 1, 2 och 3 visar uppfattar föräldrarna svenska språket vara betydande eftersom de anser att det underlättar inläring av andra språk. De vill att svenska är barnens modersmål och det starkare språket och att svenska därför används även på daghemmet. Det märks att

föräldrarna har inte bara en uppfattning om vilket språk utan också hurdant språk som de vill att barnen ska lära sig eller använda.

(4)

Jag hoppas att hon skulle få en finlandssvensk identitet på ett eller annat sätt. Jag hoppas verkligen att hon också talar finlandssvenska nå okej det lär hon ju sig men att att det fåniga är ju det att det är så många talar rikssvenska där på dagiset, dålig rikssvenska. (Fam 6)

Exempel 4 visar hur informanten uppfattar rikssvenskans användning något negativt särskilt om det är *dålig rikssvenska* som hen uttrycker det. Det framgår även hur informanten förstår identiteten och språket ligga samman. Många föräldrar föredrar finlandssvenska och finlands-svensk identitet.

Å andra sidan upplevs dock finlandismer och språkblandning i barnens språkbruk i stort sätt positivt och till något som ”bara hör till”. Trots att föräldrarna klart visar sin vilja att svenska språket ska användas av både barnen och personalen visar de en aning överraskande positiv inställning till finlandismer.

(5)

*Jokainen on niinku elänyt sen kanssa aina että vaihdellaan
Alla har alltid levt med det att man kodväxlar. (Fam 2)*

(6)

De (finlandismer)hör till den lokala kulturen så för mig är det inte så farligt speciellt när dom är små. Dom hinner lära sig vad som helst för högsvenska ännu ännu i framtiden. (Fam 5)

(7)

*Kun antaa sen sallia ihan arkisena ilmiönä kunhan se ei karkaa ettei se ikään kuin vaaranna sitä varsinaista kielenoppimista.
När man tillåter det som ett vardagligt fenomen och ser bara till att man inte tappar greppet och riskerar själva språkinläringen. (Fam 2)*

Som exempel ovan visar uppfattar föräldrarna språkblandning och finlandismer vara en del av den finlandssvenska kulturen och inte ett hot mot svenska språket. För att finska språket trots allt har en så stor roll i barnens vardag på grund av att samhället omkring är så starkt finsk-språkig vill de att svenska språket används mest på daghemmet för att försäkra svenskans inläring. En del av föräldrarna uppfattar emellertid användning av finskan vara positivt och till och med önskvärt: (8) ”Det sku vara negativt heller för att jag tycker som sagt att den att

hennes finska sku gärna få kanske bli ännu starkare” (Fam 7). Informanterna uppfattar användning av de båda språken lite varierande antingen som positivt eller negativt. Andra förädrar svenska språket medan en del uppfattar även finskans användning vara viktigt.

Alla exempel ovan visar hur föräldrarna uppfattar och har en åsikt om vilket språk som barnen helst ska använda men även att de ställer sig relativt neutralt mot att finska språket är en del av barnens språkanvändning på daghemmet. Majoriteten av informanterna uppfattar att oavsett om de vill eller inte kan de inte styra barnens språk när barnen leker med sina kompisar:

(9)

Dom pratade kanske svenska här inne men genast på gården så bytte dom till finska.

(Fam 5)

(10)

Lapset helposti vaihtaa suomen kieleen keskenään ku he leikkii.

Barnen byter lätt till finska språket när de leker ensamma. (Fam 8)

(11)

Vaik sä meet sinne sekaan ja sanot et hei come on tala svenska nii se lapset havahtuu ja on sillee mitä ja ehkä hetken ja sit taas ku se jotenkin lähtenyt niinku siihen ni hirveen vaikeehan sitä on sitten muuttaa.

Om du går och ställer dig bland barnen och säger att come on tala svenska och barnen blir medvetna om det för en stund men sen när det på något sätt har gått åt det håll så är det jättesvårt att förändra. (Fam 2)

Trots att föräldrarna tycks veta att de inte kan styra barnens språk uppgav flera av föräldrarna att de önskar att barnen ska tala (finlands)svenska som det framgick i exempel 1-4. Ändå hittar jag inte något negativt i föräldrarnas uttalande om att barnens språkval inte kan påverkas.

4.2 Uppfattningar om vuxnas språkbruk

Uppfattningar om personalens och andra vuxnas språkbruk är i större antal jämfört med barnens språkbruk. Trots att föräldrarna huvudsakligen är nöjda även med vuxnas språkbruk har de någorlunda starkare åsikter om vilket språk och hurdant språk personalen borde använda.

Jag ska först presentera hur föräldrarna förhåller sig till användning av både svenska och finska språket och senare hur föräldrarna uppfattar olika språkens varianter. Jag förklarar även om föräldrarna tycker att personalens språkval influeras av vem de talar med.

Som väntat uppfattar föräldrarna att personalen ska använda svenska med barnen eftersom de har valt ett svenskspråkigt daghem. Bortsett mindre helt svenskspråkiga områden står svenska språket ofta i minoritetsspråkets status gentemot omgivningen i Finland vilket påverkar att föräldrarna vill stärka barnens svenska språk genom svenskspråkig dagvård. Majoriteten av informanterna uppger svenska språket som ett av skälen bakom valet av daghemmet och därför är de högst väntad att de förutsätter personalen använda svenska språket. Följande exempel visar föräldrarnas uppfattningar om personalens språkbruk.

(12)

Haluttiin se ruotsinkieliseen osastoon niin sittenhän siellä pitäis puhua ruotsia mutta sit siellä ei pitäis puhua niinku suomee.

Vi ville att hen började på en svenskspråkig avdelning så de borde tala svenska där men så borde det inte pratas finska där. (Fam 4)

(13)

De pratar med barnena bara svenska eftersom det är svensk avdelning...Nå jag tyckte att det var jättebra. (Fam 7)

Det framgår ur materialet att flera informanter förväntar att personalen ska använda svenska språk som dessa exempel visar. De har valt daghemmet och svenskspråkiga avdelningen för språkets skull och förväntar därför att även personalen använder svenska med barnen. Åsikterna om hurdant språk varierar dock relativt mycket informanter emellan. En del tycker att det inte spelar någon roll om personalens språk är rikssvenska eller finlandssvenska, men en del uppfann rikssvenska till och med negativt. Användning av finlandssvenska dialekter delar likaså uppfattningar. Somliga tycker att standardspråk ska föredras, medan andra tycker dialekter vara ett positivt personlighetsdrag. Följande exempel är till för att visa hur olika föräldrarna uppfattar svenskans varianter.

(14)

Mun mielestä se pitäis olla ihan standardia niinku sillä tavalla että että tai ainakin sinnepäin ettei tuu oikein murreta...

Jag tycker att det borde vara helt standardspråk alltså på så sätt att att eller åtminstone ditåt att de inte blir dialekt... (Fam 4)

(15)

Det är riktigt bra om man får att det hörs varifrån man är. (Fam 6)

(16)

Täällä kyllä tuetaan sitä ruotsin kieltä hyvin ... ja puhutaan just finlandssvenskaa.

Man stödjer svenska språket här ... och man pratar just finlandssvenska. (Fam 1)

Exempel 14 och 15 visar hur annorlunda föräldrarna uppfattar användning av svenskans olika varianter och dialekter. Informanterna tycker att det är viktigt att barnen lär finlandssvenska och får finlandssvensk identitet som i exempel 16. Det är överraskande att de sätter värde på hurdant personalens språk är och samtidigt anser att det inte har större betydelse vilket och hurdant språk barnen använder. Det visar att föräldrarna är medvetna om personalens roll som fostrare och att de uppfattar personalens språk påverka barnens språkinläring åtminstone i vissa avseenden. Likaså om vilket språk eller vilken svenskans variant personalen använder har en del av föräldrarna en klar åsikt om hur korrekt språket är eller borde vara, som nästa exempel visar:

(17)

Sen finns det några som vars svenska är så knagglig att jag sen byter bara faktiskt liksom bli tydligt tydligare. (Fam 6)

(18)

Int kan jag ju gå och säga åt dagispersonalen att ursäkta att sku du kunna försöka korrigera din svenska att du talar fel att det stör ju mig... (Fam 6)

Som exemplen ovan visar har föräldrarna åsikter inte enbart om det är rikssvenska eller finlandssvenska utan även om *hurdant* och *hur korrekt* svenska personalen använder. Båda dessa exempel är emellertid från en och samma familj och andra uppfattningar som visar missnöjen mot personalens språk kvalitet kan inte hittas, vilket gör att man inte kan dra allmänna slutsatser om det.

Trots att det framgår att enligt föräldrarna ska finlandssvenska föredras och eftersträvas verkar de förstå att det inte har betydelse för barnen om personalen talar rikssvenska eller finlandssvenska.

(19)

Mä luulen ettei se lapsille oo mikään hirveen suuri kynnys (jos joku puhuu ruotsinruotsia) ja eihän se on vaan rikkaus sekín.

Jag tror inte att barnen har för hög tröskel (om någon talar rikssvenska) och nej det är ju bara en rikedom det också. (Fam 2)

Föregående exempel visar att trots att föräldrarna tycker att personalen helst ska använda finlandssvenska uppfattar de samtidigt att barnen inte bryr sig om hurdan svenska personalen använder. Flera av informanter uppger att de ofta väljer svenska språket i barnfilmer vilket gör att barnen troligen är vana vid svenskans olika varianter. Som tidigare sagt prioriterar föräldrarna finlandssvensk identitet högt vilket troligen påverkar att de föredrar användning av finlandssvenska.

Utöver föräldrarnas uppfattningar om personalens språkbruk med barnen har de åsikter om språkbruket *med föräldrar* där önskan om två språk kommer fram. Alla daghem i undersökningen är svenskspråkiga och inte tvåspråkiga, men emellertid upplever somliga informanter att båda språken borde användas av personalen för enspråkigt finska föräldrarnas skull:

(20)

Se on varmaan tullut selväksi että se sujuu paremmin et se on niinku silleen fiksumpaa puhuu suomea.

Det har säkert blivit klart att det går bättre att det är sådär smartare att prata finska.

(Fam 2)

(21)

Ei se (informaatio) tulee vaan ruotsiks... niin se on vähän harmi.

Nej informationen kommer endast på svenska... så det är lite synd. (Fam 4)

Föregående exempel visar hur en del av informanterna vill att de själva kan tala finska med personalen eller att informationen borde komma på båda språk eftersom en del av föräldrarna är enspråkigt finska. Det är motstridigt med tidigare nämnda uppfattningar om vilket språk personalen ska helst använda; de ska tala svenska med barnen men med föräldrarna borde båda språk användas. Barnen är ofta närvarande när föräldrarna träffar personalen, vilket gör deras önskan om finska språkets användning besynnerligt.

4.3 Uppfattningar kring språkpolicy och språkansvar

I detta kapitel ska jag först redogöra föräldrarnas uppfattningar om språkpolicy och förklarar senare hur de uppfattar ansvaret om språk fördela sig. Enligt materialet har föräldrarna en någorlunda tydlig uppfattning om vad daghemmets språkpolicy innehåller och vilka handlingar personalen gör för att agera inom ramar som givits i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005) och i enskilda daghemmets *Småbarnsfostran*.

(22)

Heil on niinku hyvin vankka se se et siel puhutaan ruotsia ja tota hyvää ruotsia ja siitä mä oon niinku ilonen ett ne on kaikki hyvän ruotsin omaavia siis sillä lailla että se ne se on niinku tärkeätä siellä ja siihen panostetaan.

De håller stadigt fast vid att man talar svenska där och tja utmärkt svenska och det är jag glad över att de alla har goda kunskaper i svenska alltså på det sättet att det är liksom viktigt där och man satsar på det. (Fam 2)

(23)

Ne on skarpannu näis kielelliseen kehitykseen niinku eri vaiheissa ja öö mulle ei oo kyllä siis mitään sillä lailla moittittavaa.

De har skärpt sig gällande olika skeden i språklig utveckling och jag har nog ingenting att klaga på. (Fam 2)

Föräldrarna är medvetna om vilka språkliga företeelser som är viktiga på daghemmet och vilka saker personalen satsar på som det framgår av exempel 22 och 23 ovan. Det framkommer att temat har diskuterats med personalen och att de känner till personalens uppfattningar om språkbruket, som det framgår ur nästkommande exempel.

(24)

En del föräldrarna hade starka åsikter att det inte ska talas finska och daghemspersonalen var av samma åsikt så. (Fam 5)

Föräldrarna och personalen är således eniga om att man *borde* tala svenska på daghemmet. Det framgår att föräldrarna vet vad personalen borde göra och har även uppfattningar om hur de har lyckats.

(25)

Ne yrittää kauheen hyvin että ei olis just näitä (sekoituksia) ...oikeesti aika vähä tulee et he o pysyny aika hyvin raiteilla.

De försöker undvika finlandismer... verkligen ganska lite kommer det sådana, att de har stannat på rätt spår. (Fam 1)

Av föregående exempel kan man se hur föräldrarna förutom att veta hur språkbruket borde hanteras och att ha en uppfattning om hur personalen har hanterat det, även kontrollerar personalens språkbruk. Föräldrarna verkar ha kännedom till att de kan påverka språkbruket, men har inte haft anledning till det. Vidare verkar de vara medvetna om daghemmets språkpolicy och hur man hanterat barnens språk med regler.

(26)

Varmaan hoitajien käytökseen pystyy vaikuttaan mut he käyttää ruotsin kieltä muutenkin kiitettävästi.

När barnen enkelt byter till finska språket så hade de någon regel ... att vid matbordet pratas enbart svenska. (Fam 8)

Man kan säkert påverka personalens beteende, men de pratar lysande svenska i alla fall. (Fam 8)

(27)

Ei oo ehkä tullu mieleen että tarvis (vaikuttaa henkilökunnan kielenkäyttöön).

Jag har kanske inte tänkt på att jag borde (påverka personalens språkbruk). (Fam 3)

(28)

Kun lapset helposti keskenään vaihtaa suomen kieleen niin heillähän oli joku sääntö että ruokapöydässä puhutaan vain ruotsia.

När barnen sinsemellan enkelt byter till finska så hade de någon regel om att vid matbordet talas enbart svenska. (Fam 8)

Föräldrarna är medvetna om olika språkregler enligt vilka barnen och personalen ska agera på daghemmet. De verkar vara relativt belåtna med daghemmens språkpolicy och de flesta upplever att de inte har anledning till att påverka personalens språkbruk men känner dock att de har en möjlighet till det.

Trots att föräldrarna mestadels verkar vara väl medvetna om att daghemmet har en språkpolicy enligt vilken språkanvändning borde hanteras och planeras finns det ett par stycken informanter vars uppfattningar är avvikande bland informanterna. Enligt följande exempel räcker det med att personalen på daghemmet tar hand om barnet.

(29)

Täällä ne nyt vaan pitää niistä huolta ... en mä oo ees oletanut tai ajatellut että mä haluaisin että ne ottais huomioon sen kaksikieliset lapset jotenki erityisesti että ei.

Här tar de bara hand om barnen ... jag har inte ens antagit eller tänkt på att jag skulle vilja att de beaktade tvåspråkiga barn på ett speciellt sätt så nej. (Fam 3)

Det framgår redan tidigare i resultaten hur en del av föräldrarna vill att daghemmet ska stödja barnen med båda av barnets språk och hur föräldrarna uppfattar det vara viktigt att personalen använder bra svenska och styr barnens språkbruk. Ovanstående exempel visar däremot helt annorlunda uppfattningar. Informanten har inte ens begrundat över ansvaret om språkinläring eller språkens bevarande utan har en uppfattning om att daghemmets ansvar enbart är att ta hand om barnen och inte fostra eller lära dem. Föregående exempel kan vara tecken på att inte alla är nödvändigtvis medvetna om vad som sägs i *Grunderna för lagen för småbarnsfostran* (2005), men det kan även betyda att informanten inte bara har tänkt på saken ännu. Uppfattningar om att daghemmet inte alls har ansvar för barnens språkinläring är trots allt sällsynta i materialet och de flesta anser att det är viktigt att daghemmet har en språkpolicy enligt vilket personalen ska använda och styra de två språken.

Enligt materialet har föräldrarna inte tänkt efter hur ansvaret om barnens språkinläring fördelas mellan daghemmet och dem själva. Egentligen har de inte uppfattat att ansvaret för språkbruket borde ligga på antingen personal eller föräldrar. Snarare förstår föräldrarna att varken de eller personalen kan påverka vilket språk barnen talar när de leker. Föräldrarna vet att barn själva är aktiva med att styra språkbruket och därmed språkpolycyn. Det framgår ur materialet, som nästkommande exempel visar.

(30)

Lapset helposti vaihtaa suomen kieleen keskenään ku he leikkii.

Barnen byter lätt till finska språket när de leker ensamma. (Fam 8)

Ovanstående exempel visar tydligt hur medvetna föräldrarna är om att det inte går att bestämma för barnens skull vilket språk de använder. Den uppfattningen dominerar i materialet och påvisar att barnen får välja språket på daghemmet som de är tillåtna att göra samt att föräldrarna är medvetna om och accepterar det.

Förutom att veta att barnen är aktiva med att styra språkbruket på daghemmet har föräldrarna starkt förtroende till att barnen lär sig båda språken trots allt. Båda dessa påverkar till hur föräldrarna uppfattar daghemmets ansvar för barnens språkinläring. Trots att en del av informanterna vill att båda språken ska stödjas på daghemmet som *Grunderna för lagen för småbarnsfostran* (2005) anvisar, är stark tillit för barnens språkinläring oavsett daghemmets

språk den allmänna uppfattningen. Det blir dock uppenbart att svenska språkets inläring är det som lyfts upp som viktigare eftersom finska språkets ställning i Finland är så stark.

(30)

Me ollaan haluttukin niin että hän oppis sen ruotsinkielen ensin ja sitten niinku että se tulee automaattisesti me ollaan ajateltu että se suomenkieli tulee anyway.

Vi har velat det så att hen skulle lära svenska språket först och att det kommer automatiskt att finska språket kommer anyway. (Fam 1)

(31)

Niin suuri rikkaus saada se ruotsi vahvaks ja et se on niinku äidinkieli on ruotsi et se suomi kyl siel kuitenkin tulee tässä yhteiskunnassa jos täällä asuu.

En så stor rikedom att svenska språket blir starkt och att det är så som modersmålet är svenska att finska språket kommer trots allt i detta samhälle om man lever här. (Fam 2)

Som exempel 30 och 31 visar vill föräldrarna att svenska språket stärks på daghemmet och enligt tidigare exempel (16, 22, 25, 26) har daghemmet lyckats med att stödja svenska språket.

Föräldrarna har alltså stort förtroende till att barnen kommer att lära sig finska i alla fall eftersom finskan är det språket i Finland som talas mest. Emellertid framkommer det önskemål om att även finska borde stödjas och stärkas på daghemmet: (32) ”jag tycker som sagt att den att hennes finska sku gärna få kanske bli ännu starkare” (Fam 7), vilket visar att hen upplever en del av ansvaret om att båda språk utvecklas ligga på daghemmet. Det finns även fall där informantbarnet har finska som starkare språk och föräldrarna lägger en stor del av ansvaret på daghemmet.

(33)

Hon är mycket mera finskspråkig men men jag har ingen oro att hon inte skulle bli tvåspråkig eftersom hon går i dagis och också i skola säkert på svenska. (Fam 5)

(34)

Det enda sättet (svenskspråkigt daghem) kanske för att försäkra att dom blir på riktigt tvåspråkiga. (Fam 5)

Uppfattningarna om att daghemmet ska stödja och stärka barnens båda språk är relativt allmänna bland alla informantfamiljer, men uppfattningar om att ansvaret om själva språkinläringen skulle ligga till så stor del på daghemmet som ovanstående exempel visar är sällsynta. För det mesta tycks föräldrarna anse att ansvaret om språkinläringen sitter mest på dem själva och förväntar sig inte att barnen lär sig språket på daghemmet.

(35)

No me ollaan siit ehkä puhuttu (päiväkodin henkilökunnan kanssa) että pitäis lukee aika paljon paljon et se olis niinku tosi hyvä lukee kaikki iltasadut ... sit joku tv lastenohjelmat et kyl ne me ruotsiks pyritään.

Vi har kanske pratat (med personalen) om att vi borde läsa högt ganska mycket att det vore bra att läsa högt alla godnattsagor ... och sen barnprogram på tv att dem försöker vi på svenska. (Fam 1)

Ovanstående exempel visar att föräldrarna är medvetna om att ansvaret för språkinlärningen inte kan ligga enbart på daghemmet utan att de måste även själva vara aktiva för att barnen ska lära sig båda språk. De tycks veta hur daghemmet ska stödja barnen i deras språkinlärning och dessutom vara för det mesta nöjda med hur daghemmet har lyckats med att hantera språk-användning både för barnens och personalens del. Föräldrarna visar även att de vet att barnen är själva aktiva och dels ansvariga för språkbruket på daghemmet vilket kan vara skälet till att föräldrarna inte lägger så stort ansvar om språkinlärningen på daghemmet bortsett från enstaka fall av avvikande uttalande.

5 SAMMANFATTNING

I kapitel 4 har jag presenterat resultaten med hjälp av exempel från materialet. I detta kapitel ska jag gå igenom mina forskningsfrågor och svar till de samt diskutera resultaten. Mina forskningsfrågor var följande:

- Hurdan uppfattning har föräldrarna om språkbruket och språkpolicyen på daghemmet?
- Har föräldrarna förväntningar angående språkbruket?
- Vem bör ta ansvar på språkbruket på daghemmet enligt föräldrarna?
- Hurdan är daghemmets roll i att barnen förblir tvåspråkiga enligt föräldrarna?

Syftet med denna kvalitativa studie var att undersöka flerspråkiga barns föräldrars uppfattningar om språkbruket på svenskspråkiga daghem. Jag ville ta reda på hurdana uppfattningar föräldrarna har om både barnens och personalens språkbruk och hur ansvaret om språkinläring, språkanvändning och språkens bevarande delas enligt föräldrarna. Som material hade jag färdigt transkriberade föräldrantervjuer, som är en del av Child2ling- projektet (2014) i Jyväskylä universitet. Jag analyserade materialet med både innehållsanalys och diskursanalys för att kunna hitta även dolda åsikter. Alltsammans hade jag nio tvåspråkiga familjer som informanter, och alla familjer hade finska och svenska som hemspråk. Jag har presenterat resultaten i föregående kapitel och ska härnäst analysera och diskutera dem.

Resultaten tyder på att föräldrarna var medvetna om hur språkbruket på daghemmet borde hanteras, trots att det inte märktes att de kände till innehållet i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005). Föräldrarna hade relativt klara uppfattningar om personalens språkbruk och uttryckte hur de förväntar personalen använda svenska och helst tydlig finlandssvenska. Om finskans användning hade föräldrarna däremot något motstridande uppfattningar. De tyckte att personalen inte ska tala finska, men förvånande nog tyckte de att finska var helt acceptabelt från barnens sida. Enligt föräldrarna var finlandismer och kodväxling en del av den finlandssvenska kulturen och något som inte borde motarbetas ur barnens språkbruk. Trots att majoriteten av föräldrarna var nöjda med både barnens och personalens språkbruk på daghemmet fann jag ändå ett antal yttrande där missnöje mot personalens språkval eller språkliga kunskaper kunde uppmärksammas. Ur sammanhanget i materialet kan man förstå att

varierande uppfattningar beror på om det var barnens eller personalens språkbruk i fråga. Liknande variation fann jag även i uppfattningar om finskans användning och även då var aktören i betydande roll. Föräldrarnas uppfattningar visade att de kräver att personalen har goda svenskkunskaper och dessutom använder standard finlandssvenska, men samtidigt tillåts barnen använda vilketdera och hurdant språk de vill och föräldrarna ändå har starkt förtroende till att de lär båda språken.

Enligt resultaten hade föräldrarna ett stort förtroende till att barnen lär sig och bevarar båda språk relativt enkelt trots daghemmets språkbruk. Barnen ska troligen fortsätta till svensk-språkig skola också (se 1.3.1 tidigare i avhandlingen, Lojander-Visapää 2001, Viitanen 2012), och föräldrarna litade på att barnen hinner lära sig svenska språket utmärkt. De var inte heller oroliga om finska språkets inläring eller bevaring eftersom samhället och omgivningen är så starkt finskt. Resultaten visade däremot föräldrarnas oeniga uppfattningar angående ansvarsfrågan i barnens språkinläring. En del av informanter kände att personalen på daghemmet ska tala enbart svenska eftersom de har valt svenskspråkigt daghem för att barnet lär sig svenska språket ordentligt före skolstart. Mestadels tyckte föräldrarna dock att barnen lär sig båda språk oavsett personalens eller föräldrarnas strävan efter ett visst språk.

Trots att föräldrarna ville att personalen använder korrekt och bra svenska förstod de att det inte går att bestämma över barnens språk medan de leker. Föräldrarna ansåg att personalen är ansvarig för att svenska språket används på daghemmet, men oroade sig inte alls för barnens språkinläring. Det var häpnadsväckande hur föräldrarna uppfattade att de inte kan styra barnens språk. Föräldrarna tycktes känna till att barn också är aktiva med hur språkpolicyn fungerar i praktiken, men de var glada över att svenska språket stöttades på daghemmet och att det fanns regler om språkbruket även för barnens del. Resultaten visade också föräldrarna vara medvetna om att ansvaret för språkinläringen mest sitter på dem själva, men det allmänna intrycket var ändå att föräldrarna litar på att barnen lär sig båda språk i alla fall. Lehtonen & Valli (2012) konstaterade hur föräldrarna var oroliga för svenskans utveckling på ett finskdominerat ort och hur föräldrarna tyckte svenskspråkiga dagiset hjälpa till att barnen bevarar tvåspråkigheten. Resultaten i min undersökning visar hur föräldrarna uppfattar att barnen ändå väljer själva sitt språk och att föräldrarna och personalen kan påverka barnens språkval på daghemmet bara till viss grad. Det fanns dock regler om svenskans användning på

vissa tillfällen och personalen förmodas tala svenska vilket gör att barnen hör och använder svenska mera jämfört med helt finskspråkiga daghem och troligen påverkar både valet av daghemmet och föräldrarnas starka tillit till att barnen bevarar båda språk. Trots att föräldrarnas medvetenhet om barnens aktiva roll i språkpolicyn har ökat gav föräldrarna i min undersökning en del av ansvaret om språkinläring till daghemmet i likhet med resultaten i Lehtonens & Vallis (2012) studie.

Det var glädjande att resultaten visade förutom föräldrarnas starka tillit till barnens språkinläring även att barnen verkligen lär sig språken oavsett regler utifrån. Som tidigare forskning har visat påverkar samhällets och omgivningens attityder (Ladberg 2003, Schüpbach 2006) föräldrarnas motivation och alla dessa tre till barnens språkinläring. Samhällets attityder påverkar även språkets sociala status (Myers-Scotton 2006) och barnens vilja att lära sig språket. Alla föräldrar i undersökningen uppskattade svenska språket och finlandssvenska kulturen i hög grad vilket underlättar barnens inläring av två språk (Schwartz 2010, 172) och kan ha påverkat till att alla barn i undersökningen kan eller kommer att kunna båda språk enligt föräldrarna.

Daghemmets språkpolicy kom fram i resultaten relativt ytligt. Föräldrarnas uppfattningar om hur språkbruket på daghemmet borde hanteras förblev också marginella. Enligt materialet uppskattades barns kultur och båda språk i daghemmet som det anvisas i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* (2005). Barnen fick välja sina språk när de lekte tillsammans med vänner trots att det fanns tillfällen angivna då endast svenska språket var tillåtet. Språkbruket på daghemmet var tämligen fritt vad gäller barnen, vilket ger intrycket att daghemmets språkpolicy i teori och praktik ligger ungefär i harmoni.

För vidare forskning skulle det vara intressant att veta om resultaten vore samma med flera städer och informanter i undersökningen. Vidare skulle jag vilja veta om alla föräldrar är lika tillitsfulla mot barnens språkinläring oavsett språkets status, och om föräldrarnas och samhällets attityder påverkar resultaten. Om studien hade gjorts tidigare hade resultaten troligen blivit annorlunda. Trots att de flesta föräldrarna var positivt inställda mot barnens språkinläring och hade starkt förtroende till att barnen lär sig båda språken trots allt kunde jag hitta ett par kommentarer där oron för s.k. halvspråkighet (se t.ex. Hansegård 1974) nämndes. Det

gläder mig att inse hur föräldrarna i stort sett är medvetna om nyare studier om två- och flerspråkighetens positiva inverkan och att trots att de inte tror sig kunna påverka vilket språk barn väljer ändå starkt litar på att barn lär sig båda språk.

6 LITTERATUR

Ahrne, G. & Svensson, P. 2011. *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Alanen, R. 2003. *A sociocultural approach to young language learners' beliefs about language learning*. I: Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (red.): *Beliefs about SLA: New Research Approaches*. (pp. 55-85). Educational Linguistics, 2. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers

Alanen, R. 2006. Toimiva kielitietoisuus: kieli tilanteessa, kieli mielessä. I: Alanen, R., Dufva, H., Mäntylä, K. (red.): *Kielen päällä: Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Alexander, P. A. & Dochy, F. J. R. C. 1995. *Conceptions of knowledge and beliefs: Comparison across varying cultural and educational communities*. American Educational Research Journal, 32/2, 413-442.

Alstad, G. T. 2013. Barnehaugen som språklæringsarena. En kasusstudie av tre barnehagelæreres andrespråksdidaktiske praksiser. Oslo: Universitetet i Oslo.

Andersson, M. 1999. *En undersökning av attityder till eget och andras språk hos individer med svenska, engelska, finska och persiska som modersmål*. Stockholms universitet. Institutionen för nordiska språk.

Arnberg, L. 2004: *Så blir barn tvåspråkiga. Vägledning och råd under förskoleåldern*. Stockholm: Wahlström&Widstrand.

Aro, M. 2009. *Speakers and doers. Polyphony and agency in children's beliefs about language learning*. Jyväskylä Studies in Humanities 116. University of Jyväskylä.

Baker, C. 1992. *Attitudes and language*. Clevedon: Multilingual matters.

Barnomsorgsguiden 2016. Hämtad 13.12.2016 från http://www.barnomsorgsguiden.se/empty_77.html

Barron-Hauwaert, S. 2004. *Language Strategies for Bilingual Families: The OneParent-One-Language Approach*. Clevedon: Multilingual Matters.

Berglund, R. 2008. *Ett barns interaktion på två språk: en studie i språkval och kodväxling*, Acta Wasaensia. Nr 190. Språkvetenskap 37. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Bergroth, M. 2015. Kaksisuuntaista kieleen sosiaalistumista kaksikielisissä perheissä. I: Jakonen, T., Jalkanen, J., Paakkinen, T. & Suni, M. (red). *Kielen oppimisen virtauksia. Flows of Language Learning*. AFinLAN vuosikirja 2015. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisu n:o 73. Jyväskylä. 126-141.

- Bergroth, M. 2016. *Mieluummin kurabyxor kuin galonbyxor. Tvåspråkiga familjer och språk i vardagen*, s. 9-24. Kolu, J., Kuronen, M. & Palviainen, Å. (eds.) *Svenskan i Finland* 16. Jyväskylä studies in humanities 298. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä.
- Bergroth, M & Palviainen, Å. 2016. *Språkpolicy vid svenskspråkiga daghem i Finland: Tvåspråkiga barns handlingar och agens*, *Folkmålsstudier* 54, 9-35
- Bijvoet, E. 2007: *Attityder till språk*. I: Sundgren, E. (red.), *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber. S.113-143.
- Björk-Willén, P. 2016. Hämtad 4.5.2016 från <https://www.isv.liu.se/pedagogiskt-arbete/normer-inkludering-exkludering-och-delaktighet/sprakpolicy-i-flersprakiga-forskolor-och-familjer?l=sv>
- Björk-Willén, P., Gruber, S. & Puskás T. (red.) 2013. *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. Stockholm: Liber.
- Björk-Willén, P., Puskás, T. & Bylund, A. 2013. *Flera språk i förskolan – teori och praktik*. Stödmaterial, Skolverket, Stockholm: Fritzes.
- Bonacina-Pugh, F. 2012. *Researching 'practiced language policies': insights from conversation analysis*. *Language Policy* 11:213–234.
- Bryman, A. 2011. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bryman, A. 2012. *Social research methods*. Oxford university press. New York.
- Börenstam, U. & Huss, L.2001. *Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Child2ling. Hämtad 2.5.2015 från <http://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/tutkimus/hankkeet/child2ling>
- Cummins, J. 2000. *Language, power and pedagogy*. Clevedon, UK: Multilingual Matters
- De Houwer, A. 1999. *Environmental factors in early bilingual development: the role of parental beliefs and attitudes*. I Extra, G. & Verhoeven, L.(red.) *Bilingualism and Migration*, 75–96. New York, NY: Mouton de Gruyter
- Dufva, H., Kalaja, P., & Alanen, R. 2007. *Beliefs about language, language learning and teaching: The first-year students' experiences*. I Koskensalo, A., Smeds, J., Kohonen, V. & Kaikkonen, P. (red.), *Foreign languages and multicultural perspectives in the European context* (pp. 129-138). Berlin: LIT Verlag.
- Ekholm, M. 2016. *Svenskspråkiga barn lär sig inte finska*. En artikel i svenska YLE, publicerad 16.2.2016. Hämtad 7.10. från <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/02/16/svensksprakiga-barn-lar-sig-inte-finska>

- Elenius, L. & Ekenberg, S. 2002. *Minoritetsspråk och myndighetskontakt: flerspråkighet bland användare av samiska, meänkieli och finska i Norrbottens län efter minoritetsspråklagarnas tillkomst 2000*. Luleå: Luleå tekniska universitet. Centrum för utbildning och forskning inom samhällsvetenskap, CUFS.
- Finlands grundlag 11.6.1999/731. Hämtad 6.10.2016 från <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Finlands språklag 6.6.2003/423. Hämtad 6.10.2016 från <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>
- Finlands kommunförbund. Hämtad 17.5.2016 från <http://www.kommunerna.net/sv/kommuner/svensk-tvasprakiga/Documents/2016-01-svensk-och-tvasprakiga-kommuner.pdf>
- Finlandssvenskarna. En statistisk rapport. Hämtad 5.10.2016 från <http://issuu.com/folktinget/docs/fisve2012-rapport/37?e=1222366/5324101>
- Finlands officiella statistik (FOS): Familjer [e-publikation].
ISSN=1798-3223. Översikt 2011, 2. *Fyra procent av familjerna helt svenskspråkiga*.
Helsinki: Statistikcentralen.[hänvisat: 7.10.2016].
Åtkomstsätt: http://www.stat.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_kat_002_sv.html
- Finlands officiella statistik (FOS): Utbildningsanordnare och läroanstalter [e-publikation].
ISSN=1799-5817. 2014. Helsinki: Statistikcentralen [hänvisat: 2.12.2016].
Åtkomstsätt: http://www.stat.fi/til/kjarj/2014/kjarj_2014_2015-02-12_tie_001_sv.html
- Franzén, E.C. 2001. *Att bryta upp och byta land*. Stockholm: Natur och kultur.
- Folktinget 2010 Svenska Finlands folkting. *Svenskt i Finland*. Hämtad 13.12.2016 från http://www.folktinget.fi/Site/Data/1597/Files/SVENSK_i_FINLAND.pdf
- Geber, E. 2004. *Olika modersmålsvarianter, finska och främmande språk i läroplansgrunderna - en finlandssvensk synvinkel* i Vitikka E., Saloranta-Erikkson O., Hannén K & Mia Sandvik (red.) *Den grundläggande utbildningen förnyas: Perspektiv på utvecklingen av undervisningen och läroplanen*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Grosjean, F. 2008. *Studying bilinguals*. Oxford: Oxford University Press
- Grunderna för planen för småbarnsfostran*. 2005. En korrigerad upplaga, version 2. Stakes, forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Gummerus kirjapaino oy. Vaajakoski.
- Hansegård, N. 1974. *Tvåspråkighet eller halvspråkighet*. Alb. Bonniers boktryckeri, Stockholm

- Hassinen, S. 2005. *Lapsesta kasvaa kaksikielinen*. Helsingfors: Finn Lectura.
- Hietaoja, A-L. 2015. *Finska hem – tvåspråkiga barn: familjespråkpolicy i fem familjer där hemspråket är finska och barnen går i svensk förskola eller skola*. Pro gradu -avhandling. Tammerfors: Nordiska språk, fakulteten för språk, översättning och litteratur, Tammerfors universitet
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. Helsingfors: Tammi
- Hosenfeld, C. 2003. *Evidence of emergent beliefs of a second language learner: A diary study*. I Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (red.), *Beliefs about SLA: New Research Approaches* (pp. 37-55). Educational Linguistics, 2. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers
- Huss, L. 1991. *Simultan tvåspråkighet i svensk-finsk kontext*. Uppsala universitet: Studia Uralica Upsalensia 21.
- Hufvudstadsbladet (HBL), Opinion. Publicerad 11.11.2015. Hämtad 7.10.2016 från <http://gamla.hbl.fi/opinion/lasares-brev/2015-11-11/777716/varldens-basta-skola-ar-varldssamst-i-finska>
- Håkansson, G. 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Hällström-Reijonen, C., af. 2012. *Finlandismer och språkvård från 1800-talet till i dag*. Nordica Helsingensia 28. Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Infopankki 2016. *Minneslista för föräldrar*. Hämtad 4.10.2016 från <http://www.infopankki.fi/sv/livet-i-finland/familj/barn/checklista-for-dig-som-vill-ha-barn>
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen E. 2016. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tammerfors: Vastapaino.
- Justitieministeriet, Språklagen. Hämtad 23.11.2016 från <http://oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/Broschyrer/kielilaki.html>
- Kaikkonen, P. 2009. *Kieli, kulttuuri ja identiteetti- ei yhtä ilman toista*. Tempus 4/2009.
- Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. 2003. *Beliefs about SLA: New Research Approaches*. Educational Linguistics, 2. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers
- Kauhanen, J. 2016. *Tvåspråkiga elever i de svenskspråkiga skolorna Lärarnas uppfattningar om undervisning av tvåspråkiga elever och behovet för tvåspråkiga skolor i Finland*. University of Helsinki, Faculty of Arts, Department of Finnish, Finno-Ugrian and Scandinavian Studies.
- Kotilainen, M. 2011. *Nya språk, nya världar: Vad för uppfattningar har man om språk i en flerspråkig familj?* Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet

- Kotus 2016. Institutet för de inhemska språken. Hämtad 14.6.2016 från http://www.sprakinstitutet.fi/sv/om_sprak/sprakpolitik/vad_ar_sprakpolitik
- Kovero, C. 2011. *Språk, identitet och skola II. Barn och ungdomar i svenska skolor i olika språkliga miljöer*. Utbildningsstyrelsen. Rapporter och utredningar 2011:6. Tammerfors: Juvenes Print.
- Kovero, C. & Londen, M. 2009. *Språk, identitet och skola – En undersökning i svenska skolor i huvudstadsregionen*. Nordica Helsingiensia 15. Helsingfors: Helsingfors universitet, Nordica
- Ladberg, G. 2003. *Barn med flera språk. Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. 3. uppl. Stockholm: Liber AB.
- Ladberg, G. 2000. *Skolans språk och barnets: att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.
- Lehtonen, J. & Valli, T. 2012. *Språkstrategier och familjespråkpolicy hos tre tvåspråkiga familjer i ett finskspråkigt område*. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
- Lindberg, I. 2004. *Andraspråksresan*. Stockholm: Folkuniversiteten.
- Lojander-Visapää, C. 2001. *Med rätt att välja: Språkval och språkstrategier i språkligt blandade hushåll i Helsingfors*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Länsstyrelsen Stockholm. Hämtad 14.6.2016 från <http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/nationella-minoriteter/Pages/ny-lag-om-nationella-minoriteter.aspx>.
- Musk, N. & Wedin, Å. 2010. *Flerspråkighet: definitioner och begrepp*. I Nigel Musk & Åsa Wedin (red) *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Myers-Scotton, C. 2006. *Multiple Voices. An Introduction to Bilingualism*. Malden (MA): Blackwell Publishing.
- Mäntylä, K., Pietikäinen, S., Dufva, H. 2009. *Kieliä kellon ympäri: Perhe monikielisyyden tutkimuksen kohteena i Puhe ja kieli* Nro 1/ 2009, 27–37. <http://ojs.tsv.fi/index.php/pk/article/view/4791> Hämtad 12.9.2016
- Nyberg, C. 2009. *I valet och kvalet. Faktorer som påverkar familjers val av skola och skolspråk*. Pro gradu-avhandling. Vasa: Åbo Akademi, pedagogiska fakulteten.
- Nyman-Kurkiala, P. 2006. *Ung och finlandssvensk*. Forskningsrapporter, Institutet för finlandssvensk samhällsforskning, Hämtad 9.9.2016. från <http://www.vasa.abo.fi/ifs/pdf/ungfinlsve.pdf>.
- Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. (red.) 2016. *På finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

- Patel, R. & Davidson, B. 2003. *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Phillips, N. & Hardy, C. 2002. *Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction*. Thousand Oaks: Sage publications.
- Pelkonen, R. 2015. *Bokläsningssituationer hos tvåspråkiga familjer*. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tammerfors: Vastapaino.
- Potter, J., & Wetherell, M. 1987. *Discourse and social psychology; beyond attitudes and behaviour*. London: Sage.
- Rampton, B. 1995. *Crossing: language and ethnicity among adolescents*. London: Longman.
- Rontu, H. 2004. *Suomalais-suomenruotsalainen koti lapsen kaksikielisenä kasvuympäristönä*. *Virittäjä*, 2, 224–240
- Sandberg, A., Björk-Willén, P., Almqvist, L., Hvit, S. & Norling, M. 2009. *Den pedagogiska språkmiljön i förskolan*. Jönköping University.
- Sandvik, M. & Spurkland, M. 2011. *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.
- Sandvik, M., Garmann N. G. & Tkachenko, E. 2014. *Synteserapport om skandinavisk forskning på barns språk og språkmiljø i barnehagen i tidsrommet 2006 – 2014*. In A. Høgskolen i Oslo og (Ed.). Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus. HiOA/ Utdanningsdirektoratet.
- Schreier, M. 2012. *Qualitative content analysis in practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Schüpbach, D. 2006. "It's something that's just faded away": how a Melbourne family of Swiss-German background makes sense of language shift. *International Journal of the Sociology of Language*, Volume 2006, 89–104.
- Schwartz, M. 2010. *Family language policy: Core issues of an emerging field*. *Applied Linguistics Review* 1, 171-192
- Schwartz, M. & Verschik, A. 2013. *Successful family language policy. Parents, children and educators in interaction*. Vol 7. Series Multilingual Education. Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Skans, A. 2011. *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. (dis.). Malmö: Malmö högskola, 2011. Malmö.
- Skutnabb-Kangas, T. 1981. *Tvåspråkighet*. Lund: Bröderna Ekstrands Tryckeri AB.

- Småbarnsfostran i Raseborg 2010. Hämtad 4.12.2016 från https://peda.net/raseborg/dp/rasebo-daghem/planer2/pfs:file/download/9d960155589543e9d48154cd2efbd4d0196bbcedb/plan_f%C3%83%C2%B6r_sm%C3%83%C2%A5barnsfostran.pdf
- Spolsky, B. 2009. *Language Management*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Spolsky, B. 2004. *Language Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sundman, M. 1999. *Barnet, skolan och tvåspråkigheten*. Helsingfors: Helsinki Yliopistopaino.
- Sundman, M. 2013. *Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk*. Magma-studie 4. Tankesmedjan Magma.
- Suoninen, E. 1993: *Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen*. I Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (red) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tammerfors: Vastapaino, 48-74
- Sverigefinska skolan i Stockholm, 2007. Hämtad 18.10.2016 från <http://webnews.textalk.com/sverigefinska-skolan-i-stockholm-1/styrdokument-ohjausasiakirjat/sprakpolicy-kielikaytanto>
- Toropainen, O. 2010. *Utvärdering av läroämnet finska I den grundläggande utbildningen. Inlärningsresultaten i finska enligt A-lärokursen och den modersmålsinriktade lärokursen i årskurs 9 våren 2009*. Uppföljningsrapporter 2010:1. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsingfors: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsingfors: Tammi.
- Tuominen, A. 1999 *Who decides the home language? A look at multilingual families*. *International Journal of Sociology of Language*, 140(1), 59–76.
- Utbildningsstyrelsen 2015. Hämtad 14.12.2016 från http://www.oph.fi/lagesoversikt/den_grundlaggande_utbildningen/den_svensksprakiga_skolans_sardrag
- Viitanen, P. 2012. *Två- och flerspråkiga familjer i en enspråkig miljö: föräldrars motiv och orsaker att välja ett visst daghem till sina barn*. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
- Viberg, Å. 1987. *Vägen till ett nytt språk I*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Wellros, S. 1998. *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur
- Wettainen, M. 2014. *Minoritetsspråk i svenskämnet? : En sociolingvistisk studie bland gymnasieelever*. Magister-uppsats, Uppsala universitet/Institutionen för nordiska språk.

Wågström, M. 2011, *Flerspråkiga föräldrars syn på barnens språkutveckling. En studie som ser på barns flerspråkighet ur ett föräldraperspektiv*. Stockholm. Stockholms universitet, institutionen för språkdidaktik.